

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická

Diplomová práce
Analýza legislativních změn v pojetí
oddlužení

Ing. Bc. Lucie Šebestová
Plzeň 2021

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Lucie ŠEBESTOVÁ**
Osobní číslo: **R17M0320P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Analýza legislativních změn v pojetí oddlužení**
Zadávající katedra: **Katedra obchodního práva**

Zásady pro vypracování

1. **Úvod**
2. **Insolvenční právo** (základní pojmy, historie, právní úprava)
3. **Proces oddlužení** (sepis INS návrhu, podání INS návrhu, usnesení o úpadku, přezkumné jednání, schválení oddlužení, průběh oddlužení, skončení oddlužení)
4. **Modelové příklady oddlužení**
5. **Závěr**

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

- Zákon č. 182/2006 Sb, o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
- Zákon č. 99/1963, Občanský soudní řád
- RICHTER, T. Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, 624 s.
- MARŠÍKOVÁ, J. a kol. Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy. 3. vydání. Praha: Leges, 2018, 1240 s.
- KOZÁK, J., BROŽ, J., DADAM, A., STANISLAV, A., STRNAD, Z., ZRŮST, L., ŽIŽLAVSKÝ, M. Insolvenční zákon. Komentář. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 1792 s.

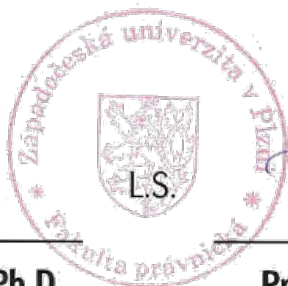
Vedoucí diplomové práce: **JUDr. et Mgr. Silvie Anderlová**
Katedra finančního práva a národního hospodářství

Datum zadání diplomové práce: **2. března 2020**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2021**

Stanislav Balík

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

děkan

Přemysl Raban

Prof. JUDr. Přemysl Raban, CSc.

vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně pouze s použitím uvedených pramenů a literatury.

V Plzni, 27. března 2021

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Děkuji vedoucí diplomové práce JUDr. Silvii Anderlové za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Také děkuji své rodině a přátelům za podporu a motivaci při celém studiu.

Obsah

Úvod	1
Cíl práce	3
1 Insolvenční právo	4
1.1 Insolvenční řízení v zahraničí.....	7
1.1.1 Právní úprava oddlužení ve Spolkové republice Německo.....	7
1.1.2 Právní úprava oddlužení ve spojeném království Velké Británie a Severního Irska ..	8
1.2 Lex Covid	9
1.3 Prameny právní úpravy oddlužení.....	10
1.4 Základní pojmy.....	12
1.5 Zásady insolvenčního řízení.....	16
1.6 Historie insolvenčního práva.....	17
2 Proces oddlužení	20
2.1 Postup před podáním insolvenčního návrhu	20
2.2 Podání insolvenčního návrhu	21
2.2.1 Zamítnutí návrhu na povolení oddlužení.....	22
2.2.2 Odmítnutí návrhu na povolení oddlužení	23
2.3 Povolení oddlužení	23
2.3.1 Společné oddlužení manželů	25
2.4 Podání přihlášek do insolvenčního řízení.....	26
2.5 Přezkum přihlášených pohledávek a přezkumné jednání.....	27
2.5.1 Schůze věřitelů	33
2.6 Schválení oddlužení	33
2.7 Průběh oddlužení.....	36
2.7.1 Postup při vyplácení věřitelů.....	36
2.7.2 Zprávy o plnění oddlužení.....	36
2.7.3 Zpeněžování majetku	37
2.7.4 Zrušení oddlužení.....	38
2.7.5 Incidenční spory	39
2.7.6 Pohledávky za majetkovou podstatou	39
2.8 Splnění oddlužení	41
2.8.1 Osvobození dlužníka	42

2.8.2	Přerušení a prodloužení oddlužení	43
3	Modelové příklady oddlužení	44
3.1	Oddlužení s bezproblémovým průběhem.....	44
3.2	Nezletilý žadatel o oddlužení	46
3.3	Zamítnutí návrhu na osvobození dlužníka	47
3.4	Oddlužení právnické osoby	50
3.5	Neschválení oddlužení a zastavení řízení.....	51
3.6	Zamítnutí návrhu na povolení oddlužení pro nepoctivý záměr.....	52
3.7	Odmítnutí návrhu na povolení oddlužení pro nedostatky	54
	Závěr.....	56
	Cizojazyčné resumé.....	58
	Seznam použitých zdrojů	59
	Seznam obrázků	62

Úvod

Insolvenční zákon vnesl do českého právního řádu institut oddlužení především po vzoru ekonomicky vyspělých západoevropských zemí. Zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) nabyl účinnosti od 1. 1. 2008 a s ním přišla nová éra insolvenčního práva na našem území. Od té se očekávalo především zefektivnění a zrychlení insolvenčního procesu, a především také vnesení spravedlivosti řešení situace dlužníků v úpadku. Změny měly natolik rozsáhlý dopad a nové úpadkové odvětví ovlivnilo celou ekonomickou sféru společnosti. Úprava úpadkového práva a následně insolvenčního práva je velmi složitou právní oblastí, která ve svých souvislostech pojímá všechny právní odvětví českého právního řádu. Neustále tedy dochází k jejímu vývoji, což lze spatřit na množství a rozsáhlosti jednotlivých novel.

Diplomová práce bude zaměřena především na aktuální právní stav. Jednotlivé kapitoly budou představovat novely zákona č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), které zásadním způsobem ovlivnily insolvenční proces. Pozornost bude věnována především novele „akreditační“ a novele „oddlužovací“, neboť právě tyto novely přinesly v krátkém časovém období nejdynamičtější vývoj insolvenčního práva.

Institut oddlužení se primárně zabývá řešením situace předlužené osoby, která již svým závazkům nedokáže dostát a poskytuje tak řešení přijatelné pro všechny zúčastněné strany. Výsledkem řádného průběhu insolvenčního řízení je splnění oddlužení a následně osvobození od zbývajících dluhů. Dlužník splněním oddlužení získává šanci na řádné začlenění do společnosti. Trendem posledních let je zcela nepochybně náklon insolvenčního práva směrem k dlužníkům. Tento směr je patrný nejen z rozhodovací praxe prvoinstančních soudů, soudů odvolacích, ale především z návrhu připravované novely insolvenčního zákona, tzv. novely transpoziční.

„Oddlužení je hra s nulovým součtem. Tam, kde se jednomu přidá, jinému se ubere. A když se ve finále přilepší všem zúčastněným, zaplatíme to nakonec my všichni, celá společnost.“¹

V první části diplomové práce bude popisováno insolvenční právo obecně a budou uvedeny elementární pojmy, jimiž jsou například úpadek, způsoby řešení úpadku, oddlužení, insolvenční správce, věřitel, majetková podstata dlužníka, dispoziční oprávnění aj. Dále do této

¹ Česká justice, nejpřehlednější průvodce českou justicí. *Česká justice* [online]. Česká justice, © 2021 [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2021/02/soudce-zdenek-strnad-oddluzeni-na-tri-roky-je-politicke-rozhodnuti-odbornici-by-ho-nejspis-nenavrhli/>

částí práce bude zahrnuto vytyčení právních pramenů, zásady insolvenčního práva a také bude stručně nastíněn historický vývoj insolvenčního práva. Pro srovnání bude stručně popsán způsob oddlužení ve Spolkové republice Německo a ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irsku.

Druhá část bude zaměřena na proces oddlužení, tedy od sepsu insolvenčního návrhu, podání k soudu, vydání vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení, usnesení o úpadku, přezkum přihlášených pohledávek a přezkumné jednání, proces popírání přihlášek a schválení oddlužení. Řešena bude zejména problematika insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení a jeho přípustnosti a dalších otázek spojených s „počáteční“ a „realizační“ fází oddlužení. Dále budou stručně zmíněny incidenční spory a pohledávky za majetkovou podstatou. Následně dojde k rozboru zpráv o plnění oddlužení, jejich kontroly, zpeněžování majetku a případné zrušení oddlužení. Nakonec se bude práce věnovat očekávanému výsledku, tedy usnesení o vzetí na vědomí splnění oddlužení a následnému osvobození od placení pohledávek.

Obsahem třetí části diplomové práce bude předložení modelových příkladů oddlužení. Bude zmíněno zejména oddlužení s bezproblémovým průběhem, nebo například odmítnutí a zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, ale také méně obvyklé řízení typu oddlužení právnické osoby, nebo oddlužení nezletilé osoby.

Téma diplomové práce je mi velmi blízké, neboť jsem od roku 2014 zaměstnána na Krajském soudě v Českých Budějovicích, z čehož převážnou většinu na insolvenčním úseku. V současné době působím na pozici vyšší soudní úřednice, kde mou náplní práce je právě samostatné provádění všech úkonů v insolvenčním řízení s výjimkou jednání a úkonů náležejících soudci.

Cíl práce

Cílem této diplomové práce je vytvoření metodické příručky, shrnující celkovou charakteristiku oddlužení, která seznámí čtenáře s insolvenčními předpisy, procesem oddlužení a v neposlední řadě může sloužit jako pomůcka pro snadnější orientaci účastníkům insolvenčního řízení.

1 Insolvenční právo

Insolvenční právo je zaměřeno především na úpravu majetkových poměrů dlužníků. Úpadek se dotýká nejen majetkové oblasti dlužníka, ale také majetku ve vlastnictví osob třetích. Dalším krokem po rozhodnutí o úpadku je rozhodnutí o způsobu řešení tohoto úpadku tak, aby bylo co možná nejlépe dosaženo vyřešení majetkových poměrů mezi věřiteli a dlužníkem.

Cílem insolvenčního řízení je co možná nejvyšší uspokojení věřitelů poměrně, což vychází také ze základních zásad insolvenčního řízení uvedených v ust. § 5 insolvenčního zákona. Vzhledem k tomu, že věřitelé mají v insolvenčním řízení rovné postavení, je nutné zajistit procentuálně stejně i jejich uspokojení.

Ze studie Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a VŠB - Technické univerzity Ostrava z roku 2015 pod názvem Debt relief of natural persons and the rate of satisfaction of their creditors in the czech republic vychází, že jednotliví věřitelé jsou spokojeni s uspokojením ve výši cca 50 % svých zjištěných pohledávek.²

Nicméně vedle práv věřitelů je nutné respektovat i práva samotných dlužníků. V insolvenčním řízení proto musí být postupováno tak, aby bylo vůči dlužníkům co možná nejmenší zatížení závazky.

Nynější právní úprava oproti původnímu zákonu o konkursu a vyrovnání rozlišuje dva druhy úpadku, a to v závislosti na době jejich vzniku. Prvním z nich je klasický úpadek, druhým z nich je úpadek hrozící. Obě tyto varianty pak postihují celý majetek dlužníka, s výjimkou majetku nepostižitelného a vyloučeného. *„Jak současná, tak i minulá právní úprava se však shodují v podpůrném využívání obecné procesní normy civilního práva, občanského soudního řádu. Současná právní úprava zašla dál, pokud jde o incidenční spory.“*³

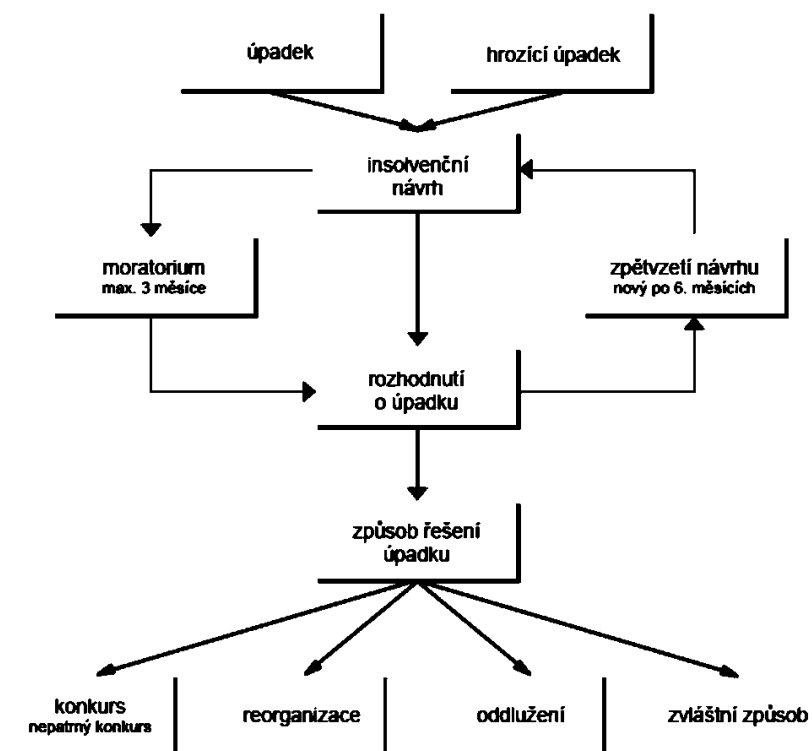
Způsoby řešení úpadků mohou být celkem čtyři. Vedle oddlužení se jedná ještě o konkurs, reorganizaci a řešení úpadku finančních institucí dle ust. §§ 388 a 367. Jako pátý způsob řešení úpadku bývá občas uváděno také moratorium (v ust. § 4 odst. 1 toto jako způsob řešení úpadku dlužníka uvedeno není, proto je nutné na něho pohlížet spíše jako jistý preventivní způsob proti úpadku). Tento způsob má napomoci dlužníku k vyřešení finančních problémů vlastními silami

² PASEKOVA, M., FISEROVA, Z., CRHOVA, Z., BARINOVA, D. Debt relief of natural persons and the rate of satisfaction of their creditors in the czech republic. Vilnius : Vilnius Gedminas Technical University. 2015. s. 185-194.

³ KOZÁK, J., BROŽ, J., DADAM, A., STANISLAV, A., STRNAD, Z., ZRŮST, L., ŽIŽLAVSKÝ, M., *Insolvenční zákon komentář*. 4. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2018. s. 24.

a možnostmi, aniž by byl insolvenčním soudem konstatován jeho úpadek. Konkursem lze rozumět likvidační formu, jež mohou být využity pro všechny druhy dlužníků. Reorganizace je oproti němu způsobem řešení úpadku sanačním, určeným pro subjekty podnikatelské, zejména poté pro subjekty podnikatelské většího rozsahu.

Obrázek 1: Schéma způsobu řešení úpadku.⁴

Oddlužení je také způsobem sanačním. Návrh na povolení oddlužení může podat výlučně dlužník. Minulá právní úprava umožňovala realizaci oddlužení plněním splátkového kalendáře, nebo zpeněžením majetkové podstaty, současná právní úprava tyto dva instituty spojila v jeden a oddlužení probíhá plněním splátkového kalendáře i zpeněžením majetkové podstaty dlužníka.⁵

Oddlužení bylo ve znění insolvenčního zákona účinného do 31. 12. 2013 určeno pouze pro subjekty nepodnikatelské (pro fyzické osoby). Za podnikatele byl považován dlužník dle předpisů o živnostenském podnikání. Pokud dlužník vlastnil živnostenský list, bylo nutné tento minimálně přerušit. Další podmínkou byla striktní absence dluhů z podnikání, a to jak dluhů

⁴ Insolvence – úpadek a způsoby jeho řešení. *businessinfo.cz* [online]. CzechTrade, © 1997 – 2021 [cit. 2021-02-15]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/navody/insolvence-upadek-a-zpusoby-jeho-reseni-ppbi/2/>.

⁵ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 4. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. s. 162.

vzniklých přímo z podnikatelské činnosti, tak i takových, které měly podnikatelský charakter a nabyt je dlužník, aniž by kdy podnikatelem byl (například dluhy z podnikání, které převzal od jiné osoby jako ručitel). Jediné dluhy podnikatelského charakteru, jež byly akceptovány, byly takové, které dlužník nabyt dědictvím (například po manželovi podnikatelovi).

„Dle Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 3. 2008, sp. zn. KSPL 29 INS 252/2008, 1 VSPH 3/2008, Dlužníkem, který není podnikatelem se ve smyslu ustanovení § 389 odst. 1 IZ rozumí taková fyzická nebo právnická osoba, která není zákonem (podle norem hmotného práva) považována za podnikatele a zároveň nemá závazky (dluhy) vzešlé z jejího podnikání.“⁶

Postupem času začalo docházet k čím dál více shovívavosti při výkladu definice dlužníka nepodnikatele. Bylo připuštěno, že určité dluhy z podnikání menšího charakteru by nemuseli být překážkou pro řešení úpadku oddlužením. Také živnostenské oprávnění již nebylo překážkou, pokud dlužník nepodnikal.

„Dle Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 4. 2009, sp. zn. KSBR 37 INS 740/2009, 2 VSOL 117/2009, Z pouhého zápisu dlužníka v živnostenském rejstříku jako držitele živnostenského oprávnění nelze vždy vyvozovat závěr, že dlužník je podnikatelem.“⁷

Následně obstarávání příjmu pro účely uspokojení věřitelů v oddlužení podnikatelskou činností přestalo vadit zcela, což se podepsalo na novele Insolvenčního zákona účinného od 1. ledna 2014. Ta změnila podmínky oddlužení tak, že zpřístupnila oddlužení také podnikatelským subjektům (fyzickým podnikajícím osobám). Jejich dluhy však museli být charakteru spotřebitelského. Zároveň však zákon nově připustil, že ani dluh z podnikání již nebrání řešení úpadku oddlužení, pokud dojde ke splnění následujících podmínek:

- a) Pokud s tím souhlasí věřitel, o jehož pohledávku z podnikání se jedná, nebo
- b) pokud se jedná o pohledávku věřitele zajištěného, nebo
- c) *„jedná-li se o pohledávku věřitele, která zůstala neuspokojena po skončení insolvenčního řízení, ve kterém insolvenční soud zrušil konkurs na majetek dlužníka po splnění rozvrhového usnesení, nebo pro nedostatek majetku“⁸* (insolvenční zákon

⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 3. 2008, sp. zn. 1 VSPH 3/2008.

⁷ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 4. 2009, sp. zn. 2 VSOL 117/2009.

⁸ MARŠÍKOVÁ, J., a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami a judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vyd. Praha : Leges, 2014. 864 s.

tedy umožnil podnikateli fyzické osobě požádat o oddlužení, prošel-li před tím konkursem).

Velmi podstatným předpokladem oddlužení je také poctivost dlužníkovy záměru. Nepoctivý záměr by byl například takový, pokud dlužník převede majetek, který by mohl být předmětem oddlužení na nějakou třetí osobu. V praxi se nejčastěji setkáváme se situací bezplatného převodu formou daru na některého z rodinných příslušníků. Následně takový dlužník podá návrh na povolení oddlužení a doloží takové příjmy, které postačí sotva na minimální uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů. Vrchní soud v Olomouci dále ve svém Usnesení ze dne 17. 5. 2010, Sp. zn. KSBR 37 INS 680/2010, 2 VSOL 135/2010 definuje nepoctivost záměru i takto: *„Na nepoctivý záměr dlužníka ve smyslu § 395 odst. 1. písm. a) lze usuzovat i v situaci, kdy dlužník krátce před podáním insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení uzavře smlouvu o převodu nemovitostí a kupní cenu nepoužije k poměrné úhradě všech svých nezajištěných závazků, ale uspokojí pouze věřitele, které lze považovat za osoby jemu blízké.“*⁹

Velký důraz je v souvislosti s oddlužením také kladen na maximální možnou míru uspokojení věřitelů a jejich rovnost. O tomto více v kapitole o zásadách insolvenčního řízení.

1.1 Insolvenční řízení v zahraničí

1.1.1 Právní úprava oddlužení ve Spolkové republice Německo

Například v Německu insolvenční řízení upravuje zákon Insolvenzordnung (insolvenční řád) ze dne 5. 10. 1994 s účinností od 1. 1. 1999. Ve svých ust. §§ 17, 18 a 19 insolvenčního řádu rozlišuje tři druhy úpadku a to Zahlungsunfähigkeit - platební neschopnost, Drohende Zahlungsunfähigkeit - hrozící platební neschopnost a Überschuldung - předlužení. Hlavním motivem k přijetí tohoto zákona byla vidina soudního dohledu nad dlužníkovým majetkem.

Podobně jako v České republice může insolvenční návrh podat dlužník, nebo věřitel. Podmínkou je, aby dlužníkův majetek pokryl minimálně náklady na zahájení řízení. Insolvenzordnung rozlišuje tři druhy pohledávek a to:

- Pohledávky povinné a pohledávky zajištěné neboli pohledávky vyššího stupně. Zajištěné pohledávky jsou pohledávkami přednostními zejména právě pro své

⁹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17. 5. 2010, sp. zn. 2 VSOL 135/2010.

zajištění. Mezi povinné pohledávky jsou řazeny náklady spojené s řízením, nebo náklady insolvenčního správce.

- Běžné insolvenční pohledávky.
- Pohledávky stupně nižšího, kterými se rozumí úroky, pokuty a jiné náklady vzniklé v souvislosti se zahájením insolvenčního řízení.

Oproti právní úpravě v České republice je insolvenční řízení (oddlužení) v Německu šestileté a dlužník po celou tuto dobu odvádí insolvenčnímu správci veškeré příjmy nad rámec nezabavitelného minima. Tyto insolvenční správce střeďá a jednou za rok přerozdělí mezi nezajištěné věřitele.

Po řádném splnění podmínek oddlužení může dlužník požádat o své osvobození.

1.1.2 Právní úprava oddlužení ve spojeném království Velké Británie a Severního Irska

Právní úprava Spojeného království Velké Británie a Severního Irska nabízí taktěž možnost řešení úpadku fyzických osob, a to rovnou třemi způsoby:

- Debt relief order (oddlužení),
- bankructvy (konkurs),
- individual voluntary arrangement (individuální dobrovolné ujednání).

Debt relief order je institutem zakotveným do právní úpravy poměrně nově, konkrétně 6. 4. 2009. Jedná se o „zjednodušené“ řešení úpadku určená dlužníkům téměř, nebo zcela nemajetným. Poplatek za řízení činí devadesát Liber a soud na něm není účasten. Podobně jako v České republice, žádost o debt relief order podává dlužník prostřednictvím zprostředkovatele poradenské činnosti.

Předmětem tohoto řízení jsou pouze pohledávky kontokorentních úvěrů, kreditních karet, půjček charakteru spotřebního apod. Řízení trvá dvanáct měsíců a po celou tuto dobu jsou závazky dlužníka zmrazeny. Po uplynutí této doby je předmětem zkoumání zlepšení finanční situace

dlužníka. Nedojde-li k ní, jsou dluhy zrušeny, nicméně dlužník je dalších šest let veden v registru dlužníků, což znesnadňuje další zadlužování.¹⁰

Zákon stanovuje několik podmínek oddlužení a to:

- Prokazatelnou platební neschopnost,
- nezajištěné dluhy ve výši maximálně 15.000 Liber,
- nevlastnit dům, auto v hodnotě více než 1000 Liber, nebo jiný majetek v hodnotě převyšující 300 Liber
- během posledních tří let mít vztah v podobě pobytu na území, vlastnictví majetku na území nebo podíl na podnikání, v Anglii nebo Walesu
- po uhrazení všech nezbytných měsíčních výdajů nesmí příjem převyšovat 50 Liber.¹¹

1.2 Lex Covid

Lex Covid justice neboli zákon č. 191/2020 Sb. byl první zákonnou reakcí na pandemii SARS CoV-2. Tento zákon přinesl mnoho změn mimo jiné také do insolvenčního zákona. Následně došlo ke schválení dalšího zákona nazvaného Lex Covid justice II, který na původní variantu navázal, aby znovu odlehčil podnikům. V některých oblastech Lex Covid zabránil výkonu zákona tak, jak je v současné době postavený.

Z opatření týkajících se insolvenčního zákona lze zmínit především mimořádné moratorium. Jedná se o jistou soudní ochranu před věřiteli těch dlužníků, kteří se dostali do potíží v důsledku pandemie covid-19 a před pandemií nebyli v úpadku. Tento zahrnovala jak verze justice, tak verze justice II. Mimořádné moratorium spočívá především v nemožnosti rozhodnutí o úpadku dlužníka a také v nemožnosti výkonu exekuce.

¹⁰ Debt Relief Orders. *Advice Guide* [online]. Citizens Advice, © 2021 [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: http://www.adviceguide.org.uk/england/debt_e/debt_help_with_debt_e/debt_relief_orders.htm.

¹¹ Debt Relief Orders. *The Insolvency Service. gov.uk* [online]. Crown copyright, © 2021 [cit. 2021-03-09]. Dostupné z: <http://www.bis.gov.uk/insolvency/personal-insolvency/>.

V důsledku Lex Covid, zejména pak institutu mimořádného moratoria se dokonce meziročně snížil počet žadatelů o insolvenční řízení o 15 %, neboť mimořádné moratorium dlužníky chránilo před ekonomickými dopady pandemie.¹²

V oblasti oddlužení a reorganizací Lex Covid justice II rozšiřuje důvody pro nezrušení schváleného oddlužení, respektive navrhuje prodloužit možnost přerušit plnění reorganizačního plánu bez hrozby přeměny reorganizace v konkurs.¹³

Nutno také zmínit, že omezení věřitelů v podání insolvenčního návrhu se v Lex Covid justice II neobnovila, věřitelské návrhy tedy mohou být znovu podávány bez omezení.

Jedním ze změn, které Lex Covid přinesl, byla výjimka ohledně mimořádných příjmů zdravotníků, jakožto odměn ze zaměstnání. Zatímco běžně by se tyto staly součástí majetkové podstaty, za působení Lex Covid tyto zůstanou dlužníku. Příkladem by byl případ zdravotní sestry z „covidového“ oddělení, která si v důsledku přesčasů a plného pracovního nasazení vysloužila odměnu ve výši několika desítek tisíc. Krajský soud v Praze přikázal o tuto částku navýšit splátku. Vrchní soud v Praze však vyhověl odvolání zdravotní sestry v této věci a uvedl, že odejmutí odměny by bylo nespravedlivé a amorální.

V souvislosti se změnami, které přinesl Lex Covid lze zmínit například také usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích, kdy dlužnice v posledních měsících přestala plnit své oddlužení a nedosáhla na úhradu 30 % svých nezajištěných závazků. Následně tvrdila, že se tak děje v důsledku pandemie. Soud proto důkladně prozkoumal plnění v jednotlivých měsících a dospěl k závěru, že dlužnice přestala řádně plnit své povinnosti ještě před pandemií, a proto dlužnici neosvobodil.

1.3 Prameny právní úpravy oddlužení

Na rovině ústavní tvoří Ústava České republiky společně s Listinou základních práv a svobod stěžejní právní základ insolvenčního řízení, a to především co se týče ustanovení ohledně organizace soudnictví, výkonu soudnictví, nebo z práva na spravedlivý proces.

¹² Česká justice, nejprůhlednější průvodce českou justicí. *Česká justice* [online]. Česká justice, © 2021 [cit. 2021-02-13]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2021/01/pocet-zadatelu-o-insolvenci-loni-klesl-o-15-vliv-ma-lex-covid/>

¹³ HAVEL & PARTNERS, úspěch spojuje. *havelpartners.cz* [online]. HAVEL & PARTNERS s.r.o., © 2019 [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: <http://www.havelpartners.cz/lex-covid-justice-ii-insolvence/>.

Následně v zákonné rovině je právní úpravu tvořena již zmíněným zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Tento provází mnoho předpisů, mezi které řadíme například:

- Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, O náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů,
- vyhláška č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení,
- nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o způsobu výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému z měsíční mzdy při výkonu rozhodnutí, a o stanovení částky, nad kterou je mzda postižitelná srážkami bez omezení (nařízení o nezabavitelných částkách).

Dále zákonem č. 312/2006 Sb. o insolvenčních správcích, který upravuje především oprávnění a podmínky nezbytně pro výkon insolvenčního správce a jeho činnosti. K tomuto zákonu existují některé prováděcí vyhlášky, jako například vyhláška č. 312/2007 Sb. o obsahu a dalších náležitostech zkoušek insolvenčních správců, anebo vyhláška č. 121/2019 Sb., o materiálním vybavení a standardech výkonu funkce insolvenčního správce. Podstatný je také zákon č. 118/2000 Sb. O ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně některých zákonů, v platném znění.

Ze souvisejících vyhlášek je dále nutné zmínit například vyhlášku č. 311/2007 Sb. o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, v platném znění, vyhlášku č. 314/2007 Sb. o minimálních limitů pojistného plnění a minimální standardech pojistných smluv insolvenčních správců, anebo vyhlášku č. 355/2013 Sb. o úředních hodinách provozovny, o označování sídla a provozovny a o činnostech, které je insolvenční správce povinen zajišťovat v provozovně.¹⁴

Úzká souvislost insolvenčního zákona existuje také k některým dalším zákonům, kterými jsou především:

- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (procesně-právní úprava),

¹⁴ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 4. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. s. 294.

- zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (procesně-právní úprava),
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (hmotně-právní úprava),
- zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád).

1.4 Základní pojmy

Úpadek

Dle Maršíkové je úpadek dlužníka definován mnohostí věřitelů – dlužník musí mít alespoň dva věřitele. Úpadek může existovat ve dvou formách, a to ve formě platební neschopnosti, nebo v případě dlužníka, kterým je právnická osoba, nebo fyzická osoba podnikatel, ve formě předlužení.¹⁵

Hrozící úpadek

„Stav „hrozícího úpadku“ insolvenční zákon definuje v § 3 odst. 4 jako stav, v němž lze se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků“¹⁶

Způsoby řešení úpadku

Způsobem řešení úpadku se dle ust. § 4 Insolvenčního zákona rozumí oddlužení, konkurs a reorganizace.

Dlužník

Dlužník je subjektem insolvenčního řízení, proti kterému směřuje insolvenční návrh. Účastníkem insolvenčního řízení je od počátku až do skončení a nese nejen občanským soudním řádem stanovená práva a povinnosti procesní povahy, ale také subsidiárně, zvláštním právním předpisem (insolvenčním zákonem) stanovené, speciální práva a povinnosti.

Dlužníkem může být fyzická (podnikatel i nepodnikatel) i právnická osoba. Musí se však jednat o samostatný právní subjekt (nikoli jen organizační složku).

¹⁵ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 4. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. s. 69.

¹⁶ RICHTER, T., *Insolvenční právo*. 2. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 246.

Insolvenční správce

Insolvenční správce je jedním z procesních subjektů v insolvenčním řízení. Právní úpravu zajišťuje zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích. Náplní insolvenčního správce je mimo jiné nakládání s majetkovou podstatou dlužníka a následná maximalizace uspokojování pohledávek věřitelů. Insolvenční správce má v řízení mimo jiné přezkumné, poradní, zjišťovací a administrativní práva a povinnosti.

Dle ust. § 2 zákona o insolvenčních správcích může být insolvenčním správcem:

- Fyzická osoba, která je oprávněná vykonávat činnost insolvenčního správce,
- veřejná obchodní společnost,
- zahraniční obchodní společnost,
- zahraniční sdružení.¹⁷

Osoba s dispozičními oprávněními

Jedná se o takovou osobu, které v průběhu insolvenčního řízení přísluší právo nakládat s majetkovou podstatou dlužníka.¹⁸

Věřitel

Věřitel je dalším účastníkem insolvenčního řízení. Jedná se o subjekt, jež uplatňuje své právo, tedy pohledávku, vůči dlužníku. V řízení může vystupovat sám, v zastoupení, nebo jako součást věřitelského výboru.

Insolvenční právo rozlišuje také zajištěného věřitele. Tento věřitel má svou pohledávku zajištěnou zajišťovacím majetkem, přičemž tento majetek náleží do majetkové podstaty dlužníka. Může se jednat o právo zajišťovací, zadržovací, zástavní, a podobně.

Příhláška pohledávky

Jedná se o úkon věřitele učiněný insolvenčnímu soudu, kterým uplatňuje své právo, tedy pohledávku, vůči dlužníku.

¹⁷ JIŘIČKA, P. *Úloha správce v insolvenčním řízení*. Ústí nad Labem : Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, Fakulta sociálně ekonomická, Česká republika. 2019. 4 s.

¹⁸ HÁSOVÁ, J., MORAVEC. T., *Insolvenční řízení*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2013. 280 s.

Věřitel přitom musí postupovat dle ust. § 173 insolvenčního zákona, což neplatí pro pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou.

Majetková podstata dlužníka

Majetková podstata představuje souhrn majetku, jež slouží k uspokojení věřitelů dlužníka. Řadí se do ní veškerá aktiva dlužníka, zejména finančních prostředků z jejich zpeněžení.

Pohledávka za majetkovou podstatou

Jedná se o takové pohledávky, které není nutné v insolvenčním řízení přihlašovat a zároveň k jejichž uspokojení dochází přednostně před „obyčejnými“ nezajištěnými pohledávkami, kdykoli během řízení. Jejich vznik zpravidla souvisí s insolvenčním řízením. Zákon rozlišuje také pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou.

Insolvenční řízení

Jedná se o zvláštní druh civilního soudního řízení, který řeší úpadek dlužníka a jeho řešení. Jeho nutnou součástí jsou také incidenční spory. Občanský soudní řád je v insolvenčním řízení používán *lex generalis*, tedy nastupuje v případě, že některou z otázek neřeší insolvenční zákon (ust. § 7 insolvenčního zákona).

Insolvenční soud

Insolvenčním soudem je v prvním stupni věcně příslušný krajský soud nebo Městský soud v Praze, u kterého probíhá dané insolvenční řízení.

Místně příslušný pro insolvenční řízení je dle ust. § 7b odst. 1 insolvenčního zákona „soud, v jehož obvodu je obecný soud dlužníka. Pro insolvenční řízení proti dlužníku, který je zapsán v obchodním rejstříku, je příslušný soud, v jehož obvodu byl obecný soud dlužníka ke dni, který předchází o 6 měsíců okamžik zahájení insolvenčního řízení.“

Dále insolvenčními soudy rozumíme i soudy, před kterými probíhá řízení o řádných či mimořádných opravných prostředcích (o tuto specifikaci byla definice rozšířena novelou provedenou zákonem č. 294/2013 Sb.)

Insolvenční návrh

Insolvenční návrh je návrh na zahájení řízení učiněný vůči insolvenčnímu soudu. Jeho důsledkem je zveřejnění insolvenčního návrhu spolu s vyhláškou o zahájení insolvenčního řízení.

Insolvenční rejstřík

Insolvenční rejstřík neboli informační systém, který je výsledkem elektronizace a obsahuje veškeré údaje uložené zákonem. Spočívá ve vedení elektronického soudního spisu, vedení seznamu insolvenčních správců a v doručování soudních písemností (doručení vyhláškou). Tato forma doručování byla velmi významně podpořena novelou účinnou od 1. 6. 2019.

Incidenční spor

Jedná se o široké spektrum sporů vyvolaných insolvenčním řízením. Zejména se jedná o spory o pravost, výši a pořadí přihlášených pohledávek, ale nejsou vyloučeny i další spory, jejichž výčet je uveden v § 159 odst. 1. insolvenčního zákona. Další spory, o kterých insolvenční soudy rozhodují jsou vymezeny v § 7a písm. c), d) a e) a to zejména ve věcech o náhradu škody, nebo jiné újmy v souvislosti s porušením povinnosti podat insolvenční návrh, v souvislosti se zahájením insolvenčního řízení, anebo ve věcech vyplývajících z právních vztahů mezi dlužníkem a insolvenčním správcem, které se týkají majetku spadajícího do majetkové podstaty.

Kalkulátor splátek

Kalkulátor splátek je webová aplikace dostupná na justice.cz, která slouží dlužníku pro výpočet splátek pro oddlužení plněním splátkového kalendáře. Výpočet se řídí Metodikou pro výpočet splátek při oddlužení (od 1. 1. 2021).

Výše měsíčních splátek pro oddlužení plněním splátkového kalendáře je vymezena jako rozdíl mezi příjmem dlužníka a finanční částkou ve výši nezbytných finančních prostředků sloužících k zajištění základních životních potřeb dlužníka a jeho rodiny, přičemž způsob výpočtu výše těchto nezbytných finančních prostředků je stanoven právními předpisy.¹⁹

Od výše stanovené měsíční částky pro oddlužení je nezbytné odečíst odměnu insolvenčního správce a hotové výdaje insolvenčního správce, což vychází pro jednotlivce celkem na 1.089 Kč měsíčně včetně DPH a pro manžele 1.633,50 Kč měsíčně včetně DPH.

¹⁹ Kalkulátor splátek. *insolvency.justice.cz* [online]. Ministerstvo spravedlnosti České republiky, © 2017 [cit. 2021-01-30]. Dostupné z: <http://www.insolvency.justice.cz/kalkulator-splatek/>.

Odměna insolvenčního správce pro jednotlivce činí 750 Kč bez DPH, tedy 907,50 Kč včetně DPH. V případě společného oddlužení manželů činí odměna 1.125 Kč bez DPH, tedy 1.361,25 Kč včetně DPH.

Hotové výdaje insolvenčního správce pro jednotlivce je ve výši 150 Kč bez DPH, tedy 181,50 Kč včetně DPH, v případě manželů se jedná o částku 225 Kč bez DPH, tedy 272,25 Kč včetně DPH

Po odečtení odměny a hotových výdajů insolvenčního správce dochází k rozdělení finančních prostředků nezajištěným věřitelům a k úhradě pohledávek za majetkovou podstatou a úhradě pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou. Nejčastěji se sem řadí výživné, dlužné výživné a odměna za přezkoumané pohledávky insolvenčního správce. Tato je ve výši 250 Kč bez DPH, tedy 302,50 Kč včetně DPH za každou jednu přezkoumanou přihlášku.

1.5 Zásady insolvenčního řízení

Insolvenční řízení je oproti běžným postupům civilního soudního procesu zcela specifickou oblastí práva. Insolvenční zásady usměrňují tyto odlišnosti a zároveň poskytují základní vodítka pro výklad ustanovení, pro které insolvenčního zákon nabízí více možných variant řešení. Na základě těchto základ lze prakticky v jakékoli fázi řízení posoudit soulad obsahu a povahy úkonu se smyslem a cíli insolvenčního řízení. Jsou vymezeny v ust. § 5 Insolvenčního zákona.

První ze zásad vychází z klasické zásady spravedlivosti řízení a rovnosti účastníků. Jedná se o zákaz zvýhodňování nebo poškozování některého z účastníků a zároveň spočívá v co nejrychlejším a nejchopárnějším dosažení co největšího uspokojení věřitelů.

Další ze zásad udává rovnost postavení věřitelů, jejichž pohledávky mají totožný, nebo podobný charakter. Pro tyto účely lze rozlišovat pohledávky vzniklé po zahájení insolvenčního řízení, nebo vzniklé před zahájením insolvenčního řízení. Tyto lze dále členit na pohledávky zajištěné a nezajištěné.

Třetí zásada je vymezena jako nemožnost omezení práv nabytých věřitelem v dobré víře soudem, ani insolvenčním správcem. *„Ochrana dobré víry se vztahuje na práva nabitá věřiteli před okamžikem zahájení insolvenčního řízení. V průběhu insolvenčního řízení je insolvenční*

správce oprávněn zpochybnit některé kroky dlužníka učiněné před zahájením insolvenčního řízení, a to především formou odpůrčí žaloby nebo žaloby na neplatnost právního úkonu.“²⁰

Poslední zásadou vyplývající z písmene d) shora uvedeného ustanovení je zákaz věřitelů jakýmkoli způsobem vymáhat uspokojení svých pohledávek mimo řízení insolvenční. Tito již po zahájení insolvenčního řízení nejsou aktivně legitimováni vymáhat své pohledávky soudní cestou, dále nesmí zřizovat například zástavní práva, nebo provádět exekuce.

Mezi obecné principy vyplývající z civilního řízení lze zařadit mimo jiné zásadu dispoziční, písemnosti, ústnosti, veřejnosti aj... Zásada veřejnosti je v insolvenčním řízení značně posílená, co se týče insolvenčního rejstříku, který tvoří jeden z podstatných kořenů veřejnosti insolvenčního řízení.

1.6 Historie insolvenčního práva

K přípravě první koncepce právní úpravy úpadkového práva došlo v roce 2002, kdy byla ministerstvem spravedlnosti sestavena komise, která čítala přibližně dvacet členů. Jedním z jejích členů byl například JUDr. Zdeněk Krčmář, soudce Nejvyššího soudu ČR. Návrhy k novému zákonu byly veřejně velmi diskutovány, avšak díky politické situaci, zejména díky předčasným volbám byla práce na paragrafovém znění odložena. I přes to však některé podstatné myšlenky našly v současné právní úpravě uplatnění. JUDr. Pavel Němec jakožto tehdejší ministr spravedlnosti spolu s tehdejší místopředsedou vlády pro ekonomickou situaci Martinem Jánmem však svou snahou dal další podnět k rozsáhlým veřejným diskusím ve snaze o zhotovení komplexní právní úpravy. Jejich návrhy se však zásadně lišily, a to například co se týče pojetí reorganizace, postavení věřitelů, nebo v náhledu na institut vyrovnání. Rozsáhlé diskuse vedly ke kompromisu mezi oběma návrhy a výsledkem bylo předložení vládního návrhu insolvenčního zákona zákonodárnému sboru.

S účinností od 1. 1. 2008 byl schválen insolvenční zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Tento se však nedočkal ani nabytí účinnosti a již byl znovu novelizován. První novelizace spočívala v úpravě § 21 odst. 2, kde bylo oproti původní právní úpravě specifikováno zaměření vysokoškolského vzdělání insolvenčních správců. Nově tedy nestačilo pouze „vysokoškolské vzdělání“, ale bylo nezbytné „vysokoškolské vzdělání právnického nebo ekonomického směru“.

²⁰ KOZÁK, J., BROŽ, J., DADAM, A., STANISLAV, A., STRNAD, Z., ZRŮST, L., ŽIŽLAVSKÝ, M., *Insolvenční zákon komentář*. 4. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2018. s. 28.

Zásadní změny ohledně nabytí účinnosti vnesl do insolvenčního práva zákon č. 108/2007 Sb. a to především z důvodu zásadní nepřipravenosti systému insolvenčního rejstříku, který byl základní pro elektronické vedení spisů.

Dalším zákonem, jenž přinesl zásadní změny byl zákon č. 296/2007 Sb., nebo také zvaný doprovodný zákon. Za nejzásadnější lze považovat například změnu § 97 odst. 2, jenž zpříšňovala formální náležitosti insolvenčního návrhu, a to konkrétně tak, že: „Insolvenční návrh musí být opatřen úředně ověřeným podpisem osoby, která jej podala, nebo jejím uznávaným elektronickým podpisem, jinak se k němu nepřihlíží.“ Tato novelizace měla zamezit zneužívání návrhu na zahájení insolvenčního řízení v kontextu k ekonomické šikaně, neboť například anonymně podaný návrh emailem bez ověřeného podpisu by mohlo neoprávněně (šikanózně) vyvolat účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, a to bez nároku na náhradu škody dlužníka vůči anonymnímu autorovi insolvenčního návrhu. Další zásadní změna spočívala v úpravě § 316 odst. 4, jenž přeformulovala podmínky povolení reorganizace, neboť původní definice byla nejednoznačná v souvislosti k personálním a ekonomickým předpokladům. Poslední zásadnější změna, jež stojí za zmínku byla v § 432, kde došlo k doplnění tří odstavců přechodných ustanovení. Tyto měly za cíl upravit postupy v souvislosti s insolvenčním rejstříkem, neboť tento v prvním roce svého fungování neplnil plnohodnotně svou funkci (například ohledně zveřejnění celého spisu, plnění lhůty k vydání vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení, nebo nezveřejňování některých jiných zásadních informací).

I po nabytí účinnosti však insolvenční zákon prošel řadou novelizací. První nejzásadnější z nich byla novelizace připravená Nezávislou ekonomickou radou vlády s účinností od 20. 7. 2009 publikovaná pod č. 217/2009 Sb. a spočívala zejména v přípravě na počínající hospodářskou krizi. Došlo tedy přechodně například ke zrušení povinnosti podnikatelských subjektů k podání insolvenčního návrhu v případě předlužení, dále k omezení možnosti zápočtů, došlo k posílení postavení věřitelů při reorganizaci, dlužníkům byla dána možnost institutu snížení splátek, insolvenčnímu správci bylo svěřeno více pravomocí v realizaci splátkového kalendáře a zajištění věřitelé nově měly možnost rozhodovat o uspokojení svých zjištěných pohledávek.

Druhá novela má zakotvené kořeny v rozhodnutí Ústavního soudu ČR ze dne 1. 7. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10, a byla s účinností od 31. 3. 2010 publikována ve sbírce zákonů pod číslem 69/2011 Sb. Oproti předchozí právní úpravě přinesla věřitelům právo na popření pohledávky jiných věřitelů, což úzce zasáhlo i incidenční spory. Novelou publikovanou pod číslem 185/2013 Sb. byl s účinností od 1. 8. 2013 zásadně změněn zákon o insolvenčních správcích (zákon č. 312/2006 Sb.).

Dále pak zákonem č. 64/2017 Sb. s účinností od 1. 7. 2017 došlo k novele zejména co se institutu oddlužení týče. Zásadní pobídkou této novely byla snaha částečně oprostít insolvenční soudy od obrovského množství úkonů a jednání. Tato změna se projevila například v zakotvení akreditovaných osob, jakožto osob, které mohou dlužníkům napomáhat se sepisem insolvenčního návrhu. Dále pak byly zrušeny přezkumná jednání konaná v budově soudu. Tyto nahradily přezkumná jednání konaná mezi dlužníkem a insolvenčním správcem, čímž odpadla také povinnost konání schůze věřitelů. Také podmínky pro prohlášení konkursu v případě nesplnění podmínek oddlužení se zpřísnily. V rámci usnadnění práce soudů byly také zavedeny jednotné formuláře pro určitá podání (konečná zpráva, návrh na změnu v osobě věřitele aj.), také byl změněn způsob ustanovování insolvenčních správců a s tím související znemožnění změny insolvenčního správce ze strany věřitelů, byly zpřísněny podmínky pro činnost insolvenčních správců a jiné. Tato novela se však setkala s velkou kritikou nejen ze strany veřejnosti, ale i ze strany Nejvyššího soudu ČR, a to především díky velkému množství legislativních nedostatků.

Dvouletý legislativní proces byl završen přijetím zákona č. 31/2019 Sb. s účinností od 1. 6. 2019. Tato novela si také vysloužila punc „nulového oddlužení“ a opět dovymezila podmínky pro výkon insolvenčního správce souběžně s postavením zaměstnanců insolvenčního správce. Dále došlo například k omezení administrativní zátěže v souvislosti s doručováním soudním písemností, lhůta pro vydání vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení a s ní související zveřejnění dlužnických insolvenčních návrhů se posunula z původních dvou hodin na celé tři dny a došlo k upřesnění pravidel pro zpeněžování majetku, jenž náleží do společného jmění manželů. Dále byly upraveny pravidla pro podání návrhu na povolení oddlužení, podmínky pro povolení oddlužení a pohledávky věřitelů, způsoby plnění oddlužení a pravidla pro splnění oddlužení.²¹

V současné době je připravovaná další novela insolvenčního zákona nazývaná také jako „transpoziční novela“, jež si klade za cíl implementovat evropskou směrnici o restrukturalizaci a insolvenci. Jejím předkladatelem je ministr spravedlnosti. Novela by měla zasahovat především do oblasti oddlužení. Jako nejzásadnější bod lze zmínit například umožnění oddlužení všem fyzickým osobám na tři roky.

²¹ KOZÁK, J., BROŽ, J., DADAM, A., STANISLAV, A., STRNAD, Z., ZRŮST, L., ŽIŽLAVSKÝ, M., *Insolvenční zákon komentář*. 4. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2018. s. XXXV.

2 Proces oddlužení

2.1 Postup před podáním insolvenčního návrhu

Dlužník začíná projevovat zájem o problematiku oddlužení ve chvíli, kdy se dostane do natolik bezvýchodné situace, že nemá finanční prostředky pro splácení svých dluhů a zároveň mu již žádná bankovní a nebankovní instituce nechce poskytnout úvěr pro splacení těchto dluhů. Dlužník se tak dostává do permanentního prodlení při splácení svých závazků. Jedná se o tzv. „dluhovou past“. Jak dlužníci velmi často uvádí ve svém návrhu na povolení oddlužení, brali si půjčky, aby mohli splácet jiné půjčky a tím „vytloukali klín klínem“ neboť se dostali do „začarovaného kruhu“.

Jednou z možností dlužníka je, se pokusit svou tíživou situaci vyřešit najmutím bankovního poradce, který pomocí propočtu příjmů a výdajů navrhne dlužníkovi řešení, jak řádně dostát svým závazkům a zároveň si zachovat určitou kvalitu života a životní úroveň. Detailní rozepsání přehledu financí velmi často pomůže odhalit zbytečné výdaje dlužníka, které v součtu mohou tvořit velmi zásadní část výdajů. Současně také díky přehledu může být odhalena možnost rezervy přivýdělku. V tuto chvíli má dlužník možnost se svými závazky pracovat, například může oslovit své věřitele a požádat je o úpravu splátkového kalendáře.

Počet předlužených osob je obrovský, což může být mimo jiné dáno také masivní reklamou bank a finančních institucí, jež garantují snadnou dosažitelnost půjčky někdy i během pár minut. Dlužníci se tak stávají snadnou obětí. Velká část dlužníků má mimo jiné také dluhy pocházející z předchozích let, kdy úroky ještě nebyly zákonem regulovány. Velmi často tak úrok mnohonásobně převýšil jistinu a z desetitisícového dluhu se po uplynutí několika let stal dluh několik set tisícový. Konkrétním ukázkovým případem z minulosti by například byla „jízda na černo“ městskou hromadnou dopravou, kdy finální dluh se rovnal desetitisícům, ačkoli jízdné bylo cca 10 Kč a pokuta za „černou jízdu“ cca 600 Kč (dnes již tyto dlužníky mimo zákona chrání také institut popření pohledávky co do pořadí). Některé osoby se staly dlužníky také díky skutečnosti, že jejich narozením jim vznikla poplatková povinnost za svoz komunálního odpadu, ale jejich zákonní zástupci tyto poplatky nehradili. Dluh se proto sčítal a po dovršení věku osmnácti let jej příslušný orgán začal po dlužníku vymáhat. Také lze zmínit důvěřivé osoby, jež se zadlužili na pomoc svým rodinám, dětem, vnoučatům... Důvodů vzniku dluhu může být nespočet a není možné v práci uvést všechny.

Někteří dlužníci se oproti shora uvedeným „poctivým“ dlužníkům do tíživé životní situace uvedou především svým laxním přístupem k životu, neplněním sjednaných smluv, odmítavým postojem k zaměstnání a neschopností komunikace s věřiteli. V takovém případě sestavení přehledu financí není lukrativním řešením dluhové situace, neboť příjmy jsou většinou tak nízké, že nepokryjí ani základní životní náklady, natož vysoké dluhy. Dlužníci se v tuto chvíli uchýlí buď k variantě rezignace vůči veškerým závazkům, nebo jejich snaha začne směřovat ke znovuzařazení se do běžného života, spočívající v dostání svým závazkům, a tedy ke svému „polepšení“.

Pokud se dlužník rozhodne pro řešení svého úpadku oddlužením, je nezbytné především shromáždění veškerých podkladů k závazkům, jimiž mohou být například úvěrové smlouvy, exekuční příkazy, smlouvy o půjčce, usnesení o uložení povinnosti zaplatit určitou finanční sumu aj. a následně vyhledat příčinného sepisovatele insolvenčního návrhu.

Sepisovatelem insolvenčního návrhu může být advokát, notář, soudní exekutor, insolvenční správce, nebo akreditovaná osoba. To neplatí pouze v případě, má-li dlužník právnícké, nebo ekonomické vzdělání v magisterském oboru, nebo vykonal-li zkoušku insolvenčního správce (§ 390a odst. 1 a odst. 2 insolvenčního zákona).

2.2 Podání insolvenčního návrhu

Pro insolvenční řízení je nezbytné správně určit příslušnost daného soudu. Dle ust. § 7b insolvenčního zákona, pro účely insolvenčního řízení – oddlužení platí, že příslušné jsou v prvním stupni soudy krajské. Místně příslušný je následně krajský soud, který je obecným soudem dlužníka. Tedy soud, v jehož obvodu se dlužník trvale zdržuje, tedy má v něm své bydliště, korespondenční adresu, nebo například místo zaměstnání. Může tedy zcela jednoduše nastat situace, že dlužník s trvalým bydlištěm v Ústí nad Labem, trvale se zdržující a pracující ve městě Pelhřimov podá insolvenční návrh ke svému věcně a místně příslušnému Krajskému soudu v Českých Budějovicích, neboť pod tento spadá svým obvodem město Pelhřimov.

Insolvenční návrh od 1. 6. 2019 podává za dlužníka sepisovatel insolvenčního návrhu prostřednictvím datové schránky, nikoli dlužník, jak tomu bylo v předchozí právní úpravě.

Dojde-li soudu insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení, posoudí příslušný pracovník, zda splňuje veškeré podstatné náležitosti, tedy shodu údajů o dlužníkovi uvedenými v insolvenčním návrhu a zároveň s ověřovací doložkou pro legalizaci. Návrh musí být též opatřen platnou doložkou konverze do dokumentu obsaženého v datové zprávě a musí

být zaslán z datové schránky podatele insolvenčního návrhu. Dojde-li insolvenční návrh e-mailem bez platného elektronického podpisu, je sepisovateli určena třídenní lhůta k řádnému doplnění insolvenčnímu návrhu. Nejsou-li shora uvedené podmínky splněny, zapíše se návrh do rejstříku Nc a příslušný referent usnesením poučí podatele, že k insolvenčnímu návrhu se nepřihlíží a poučí ho o jeho nedostatcích. V opačném případě se insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení zapíše do insolvenčního rejstříku, přidělí se mu spisová značka, příslušný řešitel (soudce) a příslušný referent v podobě asistenta soudce, nebo vyššího soudního úředníka.

Následně návrh putuje k soudnímu tajemníkovi, který zhotoví dokument s názvem Vyhláška o zahájení insolvenčního řízení. Tento obsahuje podrobné informace o dlužníkovi, výrok o zahájení insolvenčního řízení a o okamžiku zahájení insolvenčního řízení. Následně také výzvu věřitelům dlužníka, že mohou uplatňovat své nároky za dlužníkem v insolvenčním řízení a upozorňuje věřitele, jež evidují pohledávku za dlužníkem z podnikatelské činnosti, že mohou vyslovit nesouhlas s oddlužením. Dluhy z podnikatelské činnosti nebrání možnosti řešit úpadek dlužníka oddlužením (ust. § 389 odst. 2 písm. a) insolvenčního zákona).

Insolvenční soud oznámí zahájení insolvenčního řízení spojeného s návrhem na povolení oddlužení do tří pracovních dnů ode dne, kdy tento návrh došel soudu (ust. § 101 insolvenčního zákona). Tato lhůta se oproti předchozí právní úpravě platné do 31. 5. 2019 významně prodloužila, neboť původně trvala pouze 2 hodiny od doby, kdy návrh došel soudu.

Vyhláška o zahájení insolvenčního řízení se doručuje dlužníku, případně jeho právnímu zástupci, dále finančnímu úřadu, celnímu úřadu, Úřadu práce České republiky a příslušnému orgánu sociálního zabezpečení (okresní správa sociálního zabezpečení a česká správa sociálního zabezpečení) v jehož obvodu má dlužník bydliště, obecnému soudu dlužníka a soudního exekutora (případně soud, nebo jiného správce daně) u kterého probíhá řízení o výkon rozhodnutí, nebo exekuce na majetek dlužníka (ust. § 102 odst. 1 insolvenčního zákona). Vyhláška o zahájení insolvenčního řízení nepřipouští možnost odvolání.

2.2.1 Zamítnutí návrhu na povolení oddlužení

Dle ust. § 395 odst. 1, zamítne insolvenční soud návrh na povolení oddlužení, *„jestliže jim je sledován nepoctivý záměr, nebo že dlužník nebude schopen splácet v plné výši ani náklady insolvenčního správce, přičemž výše splátky ostatním věřitelům včetně věřitelů pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek postavených jim na roveň nesmí být nižší než tato pohledávka, a dále ani pohledávky věřitelů na výživném ze zákona a pohledávku sepisovatele insolvenčního návrhu.“*

Dále soud návrh zamítne, pokud dosavadní výsledky řízení dokládají lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení, ale také pokud v posledních 10 letech bylo v předchozím insolvenčním řízení dlužníku pravomocně přiznáno osvobození od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení v rozsahu, ve kterém nebyly uspokojeny.

Dle odst. 4 shora uvedeného ustanovení zamítne soud návrh také pokud „*v posledních 5 letech před podáním insolvenčního návrhu byl návrh dlužníka na povolení oddlužení pravomocně zamítnut z důvodu, že je jím sledován nepoctivý záměr, nebo jestliže z téhož důvodu nebylo oddlužení schváleno nebo bylo schválené oddlužení zrušeno.*“ Důvodem k zamítnutí je také zpětvzetí předchozího návrhu dlužníkem v posledních třech měsících.

Proti usnesení o zamítnutí návrhu na povolení oddlužení lze podat odvolání.

2.2.2 Odmítnutí návrhu na povolení oddlužení

Není-li dle ust. § 393 návrh na povolení oddlužení „*učiněn na stanoveném formuláři, ve stanoveném formátu nebo stanoveným způsobem, neobsahuje-li všechny náležitosti nebo je-li nesrozumitelný anebo neurčitý*“, neobsahuje-li zákonem požadované přílohy nebo tyto přílohy neobsahují stanovené náležitosti, vyzve dlužníka insolvenční soud k jeho opravě ve lhůtě maximálně sedmi dnů. Neodstraní-li tyto dlužník v určené lhůtě tyto vady, insolvenční soud návrh odmítne.

K odmítnutí dojde také tehdy, není-li návrh podán osobou k tomu oprávněnou (advokát, insolvenční správce, notář, soudní exekutor, nebo akreditovaná osoba).

Rozhodnutí o odmítnutí návrhu se doručuje zvláštním způsobem dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru, nicméně pouze dlužník je oprávněný k podání odvolání.

2.3 Povolení oddlužení

Po zahájení insolvenčního řízení předloží vedoucí kanceláře spis příslušnému referentovi k posouzení náležitostí nezbytných pro povolení oddlužení.

Dlužník musí mít závazky, které není schopen plnit, a to minimálně u dvou věřitelů a tyto závazky musí být déle jak 30 dnů po splatnosti. Má se za to, že dlužník není schopen plnit své závazky, zastavil-li platby podstatné části svých závazků, neplní-li své závazky dobu delší než tři

měsíce, anebo není-li možné dosáhnout uspokojení výkonem rozhodnutí, nebo exekucí (ust. § 3 insolvenčního zákona). Dlužník je dále povinen předložit k insolvenčnímu návrhu seznam majetku a pohledávek, seznam závazků (pokud ho nepřipojil již do insolvenčního návrhu), seznam zaměstnanců a listiny dokládající úpadek (ust. § 104 odst. 1 insolvenčního zákona). Dále musí dlužník doložit své příjmy.

Insolvenční zákon rozlišuje i možnost hrozícího úpadku, a to, pokud lze se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků (ust. § 3 odst. 5 insolvenčního zákona).

V případě společného oddlužení manželů je nezbytné doložení Prohlášení o společném jmění manželů opatřené doložkou konverze do dokumentu obsaženého v datové zprávě.

Jsou-li splněny veškeré shora uvedené náležitosti, zhotoví referent Žádost o určení osoby správce, kterou interně zašle předsedovi soudu ke zhotovení Opatření o určení osoby správce. Následně je spis předán soudnímu tajemníkovi k vydání Usnesení o insolvenčním návrhu dlužníka spojeném s návrhem na povolení oddlužení.

Právní úprava platná od 1. 6. 2019 přinesla oproti předchozí právní úpravě možnost vydání Vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení a Usnesení o úpadku v jednom dokumentu. Tím došlo k významné úspoře času a snížení pohybu spisů mezi soudním tajemníkem a asistentem soudce, případně vyšším soudním úředníkem. V neposlední řadě došlo k úspoře nákladů, neboť není nutné zasílat dva dokumenty ve dvou obálkách, nýbrž pouze jeden (cena zaslání jedné obálky je závislá na smluvním ujednání s poskytovatelem poštovních služeb. Pro srovnání, tato v roce 2017 činila 49,90 Kč a v roce 2020 činila 56,50 Kč²²).

Rozhodnutí o úpadku musí dle ust. § 136 Insolvenčního zákona obsahovat:²³

- Výrok o tom, že se zjišťuje úpadek dlužníka,
- výrok o ustanovení insolvenčního správce,
- údaj o účincích rozhodnutí o úpadku,

²² Interní materiály.

²³ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 4. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. s. 70-71.

- výzvu věřitelům k přihlášení do insolvenčního řízení ve lhůtě dvou měsíců (oproti původním třiceti dnům),
- výzvu zajištěným věřitelům k oznámení uplatnění svého nároku ze zajištění,
- výzvu dlužníku k předložení seznamu majetku a závazků svému insolvenčnímu správci, pokud tak do té doby neučinil,
- výzvu věřitelům, aby do sedmi dnů od zveřejnění zprávy pro oddlužení navrhli konání schůze věřitelů,
- výrok o místě a termínu konání přezkumného jednání a schůze věřitelů bude nově usnesení obsahovat pouze v případě, že současně s rozhodnutím o úpadku nebylo rozhodnuto o povolení oddlužení. V minulosti se přezkumná jednání a schůze věřitelů konala před soudem, současná právní úprava přenesla pravomoc na insolvenčního správce. V případě, že tedy bylo rozhodnuto o povolení oddlužení, bude usnesení obsahovat výrok o uložení povinnosti insolvenčnímu správci do třiceti dnů po uplynutí lhůty k podání přihlášek do insolvenčního řízení podat zprávu o přezkumu, zprávu pro oddlužení a soupis majetkové podstaty.

2.3.1 Společné oddlužení manželů

Oddlužení manželů prošlo během posledních několika let velkým množstvím změn. Společné oddlužení ještě do 31. 12. 2013 nebylo vůbec možné, což zvrátila až následná soudní praxe inscenovaná Vrchním soudem.²⁴

První variantou bylo sloučení dvou insolvenčních řízení do jednoho společného v případě, že každý z manželů podal svůj návrh na oddlužení. Došlo k tomu především na základě zásady hospodárnosti a o majetku obou manželů bylo rozhodováno jako o jednom společném jmění manželů.

Další varianta spočívala v podání insolvenčního návrhu jedním z manželů, když druhý z manželů na tento návrh připojil svůj podpis. Účinky oddlužení poté dopadaly na oba z manželů dlužníků, a to s veškerými právy i povinnostmi. Tato problematika byla následně upravena na zákonné úrovni, a to konkrétně zanesením ust. § 394a do insolvenčního zákona. Ustanovení přineslo nejen zákonné zakotvení, ale také úpravu procentuální míry oddlužení na 30 % pro oba

²⁴ ŠŮSOVÁ, T., *Přinesla novela účinná od 1. 1. 2014 pro společné oddlužení manželů něco nového?* Ad Notam Časopis českého notářství č. 1. Praha : Notářská komora ČR. 2015. s. 3.

z manželů oproti 60 %, jež manželé hradili původně. Dále byla upravena výše odměny a hotových výdajů insolvenčního správce.

Následná úprava v roce 2019 byla zaměřena zejména na společné jmění manželů, především co se týče jeho zániku. Zatímco u o oddlužení jednotlivce společné jmění oddlužením zpeněžením majetkové podstaty zaniklo, u společného oddlužení manželů se tak nestalo ani v případě zpeněžení majetkové podstaty, ani při oddlužení plněním splátkového kalendáře. Po novele však společné jmění při oddlužení jednotlivce zaniká vždy. Dílčí změny novely spočívaly například v povinnosti soudu ustanovit stejného insolvenčního správce oběma manželům, pokud návrh na povolení oddlužení nepodali společně.²⁵

2.4 Podání přihlášek do insolvenčního řízení

Základním předpokladem oddlužení je nutnost aktivní účasti věřitelů na řízení. Tato účast spočívá v řádném a včasném podání přihlášky do insolvenčního řízení, přičemž toto je věřitelovo právo, nikoli povinnost. Záleží pouze na vůli věřitele, zda chce svou přihlášku za dlužníkem uplatit, či nikoliv. Prostor pro podání přihlášky mají věřitelé od zahájení insolvenčního řízení rozhodnutím o úpadku až do uplynutí lhůty k tomu stanovené. V minulosti byla tato lhůta třicet dnů, v současné době je již dvouměsíční. Jedná se o lhůtu procesně právní, tedy za včasně podanou přihlášku se považuje i taková, která byla podaná poslední den lhůty.

Přihlášku, která byla podaná pozdě, soud usnesením odmítne. Věřitel tedy nebude mít nárok na uspokojení z této přihlášky v rámci daného insolvenčního řízení. V tomto případě se však nejedná o zánik pohledávky. Nedojde-li na konci oddlužení k osvobození dlužníka od placení zbytku pohledávek, může tuto věřitel znovu uplatňovat. Pokud však k osvobození dlužníka dojde, bude již pouze vůlí dlužníka, zda tuto pohledávku bude plnit, či nikoliv.²⁶

Postavení věřitelů může působit poněkud nevýhodně, speciálně co se týče nutnosti striktního dodržení lhůty pro přihlášení do insolvenčního řízení. Věřitelé musí v pravidelných intervalech lustrvat své dlužníky, aby zjistili, zda proti nim není vedeno insolvenční řízení, což je nepochybně časově velmi náročné. V opačném případě si věřitelé najímají specializované firmy, které tyto služby poskytují, což je náročné především finančně. Také správné vyplnění a podání přihlášky bývá pro věřitele problém a mnohdy kvůli němu musí vyhledávat drahé služby advokátů – pokud tedy nechtějí riskovat chybné vyplnění, nebo podání (v praxi se velmi často lze setkat

²⁵ KRHUT, R. *Společné jmění manželů v oddlužení*. Bulletin advokacie č. 5. Praha : Impax, spol. s r. o., 2019. s. 27.

²⁶ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A., a kol. *Civilní právo procesní. Část druhá: řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 1. vyd. Praha : Leges, 2015. s. 258-259.

například s podáním přihlášky od věřitele právnické osoby poštou, nebo s nepřípojenými plnými mocemi a pověřenými...). Ovšem je nutné na postavení věřitelů pohlížet především jako na dobrovolné uzavření závazkového vztahu s dlužníkem, ze kterého věřitel ve většině případů inkasuje finanční prostředky. Věřitel má také právo si před uzavřením závazku dlužníka prověřit v dostupných registrech dlužníků a v neposlední řadě s tímto rizikem také závazkový vztah s dlužníkem uzavírá.

Dle Ondřeje Richtera lze rozlišovat tyto některé základní druhy pohledávek:

- Podmíněné pohledávky,
- nesplacené pohledávky,
- vykonatelné a již uplatněné pohledávky,
- zajištěné pohledávky,
- duplicitní pohledávky aj.²⁷

2.5 Přezkum přihlášených pohledávek a přezkumné jednání

Od nabytí účinnosti poslední novely insolvenčního zákona se již přezkumná jednání nekonají za přítomnosti soudu, ale pouze mezi dlužníkem a insolvenčním správcem. Přítomni mohou být i věřitelé.

Přezkumné jednání začíná u insolvenčního správce poté, co obdrží přihlášky pohledávek od příslušného soudu, u kterého se řízení vede. V první řadě je založen spis dlužníka, a to jak v listinné, tak v elektronické podobě – do tohoto zadá údaje o všech došlých přihláškách. Insolvenční správce tyto přihlášky přezkoumává, vyzývá věřitele, rozhoduje o nezařazení přihlášky dle ust. § 170 insolvenčního zákona (pokuty, mimosmluvní sankce, úroky splatné až po rozhodnutí o úpadku...), kontroluje správnost příloh přihlášek a podobně. Dále insolvenční správce zjišťuje informace o majetku dlužníka. Lustrace je prováděna například v registru vozidel, katastru nemovitostí, registru bank, nebo také u Ministerstva financí (životní pojištění, penzijní pojištění, spoření...).

Následně dochází ke kontrole lhůty. Na základě této kontroly insolvenční správce naplánuje osobní jednání s dlužníkem, které dlužníku oznámí prostřednictvím dopisu s výzvou,

²⁷ RICHTER, O., *Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení*. Praha : C. H. Beck, 2014. 307 s.

aby se dostavil k osobnímu jednání o poučí ho o následcích nedostavení se. Ve chvíli, kdy dlužník poskytne potřebnou součinnost a vysloví souhlas s navrženým termínem, oznámí tento insolvenční správce také soudu. V tuto chvíli je již zřejmé, které přihlášky budou součástí přezkumného jednání s dlužníkem, nebo například které budou insolvenčním správcem popírány.

Na českém trhu existují dva programy pro insolvenční správce určené pro správu insolvenčních řízení. Jsou jimi Insolvency 2008 a IRIS, z nichž rozšířenější je IRIS. Je pouze na insolvenčním správci, zda si některý z programů vybere, případně o který z nich se bude jednat. V programu je promítnuto celé řízení jednotlivých dlužníků tak, jak je vedeno u soudu. Insolvenční správce v něm tedy vidí fázi, v jaké se řízení nachází, jednotlivá rozhodnutí, všechny přihlášky pohledávek, příchozí pošta i odchozí dokumenty. Spisy vede insolvenční správce kombinovaně, a to jak v elektronické, tak v listinné podobě, neboť některá příchozí pošta dochází insolvenčním správcům pouze fyzicky.

Před termínem konání přezkumného jednání insolvenční správce kontaktuje dlužníka a připomene mu možnost nahlédnout do svého soudem zveřejněného spisu na portále justice.cz, kde se může dozvědět veškeré informace o svém řízení a prostudovat si předem jednotlivé přihlášky věřitelů. Následně vytiskne veškeré potřebné dokumenty k osobnímu jednání s dlužníkem.

Při osobním jednání existuje několik možných variant:

- Dlužník souhlasí se všemi přihláškami, tak jak jsou přihlášeny do řízení,
- dlužník s některými přihláškami nesouhlasí.

Další variantou, která se bohužel v praxi stává je, že dlužník přijede se svým advokátem nesouhlasí s žádnou z přihlášek, nebo minimálně s většinou přihlášek.

Nejprve insolvenční správce dlužníka legitimuje a podá mu příslušné poučení o jeho právech a povinnostech. Následně s dlužníkem projednává obecné informace o jeho životě a ekonomické situaci. Snaží se z dlužníka vytěžit veškeré potřebné informace. Pokládá mu otázky typu: „V dotazníku jste uvedl, že jste svobodný, zaměstnaný a máte jedno dítě, které s Vámi nežije. Změnila se některá z těchto skutečností?“, případně se dotazuje, zda souhlasí telefon, emailová adresa a doručovací adresa, zda se dlužník nevdal/neoženil, nenarodilo se mu dítě, nebo se nerozvedl. Dále s dlužníkem hovoří o jeho ekonomické situaci, zda bude schopný plnit nějakou poměrnou část svých závazků. Následně může být přistoupeno k samotnému přezkumu.

Postup při přezkoumání pohledávek stanoví insolvenční zákon ve svém ust. § 191. Insolvenční správce seznámí dlužníka se seznamem přihlášených pohledávek, s výší závazků, s přesným označením věřitelů a to tak, aby dlužník věděl, komu dluží a jakou částku – například pokud v minulosti došlo ke změně věřitele z důvodu odkoupení pohledávky aj. Poté dostane prostor dlužník, aby některé pohledávky popřel. K tomu musí sdělit důvod a nejlépe předložit důkazy potvrzující jeho tvrzení (výpis z účtu potvrzující zaplacení pohledávky, listiny prokazující promlčení aj.). Pokud dlužník žádné důkazy nemá, je na insolvenčním správci, aby tvrzené skutečnosti prověřil. V případě, že insolvenční správce důvod pro popření nespatřuje, může dlužník pohledávku popřít sám.

V minulosti dlužník nemohl popřít pohledávky zajištěné, nicméně dle rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 2. 7. 2019 sp. zn. Pl. ÚS 2/2019 (rozsudek nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2020 čj. 29ICDO8/2018-190, proti kterému byla podaná ústavní stížnost) dnes již dlužníci mohou bez omezení popírat i pohledávky zajištěné.²⁸

Následně insolvenční správce oznámí dlužníku, které pohledávky uznává a které popírá, jakým způsobem a vysvětlí dlužníku, co jednotlivé typy popření znamenají. V minulosti bylo možné popření pouze pravosti a výše. Dnes již je možné i popření pořadí přihlášení pohledávky.

O popření pravosti pohledávky jde dle ust. § 193 insolvenčního zákona tehdy, je-li namítáno, že tato pohledávka nikdy nevznikla, již zanikla, nebo je promlčená. O popření výše pohledávky dle ust. § 194 insolvenčního zákona jde tehdy, je-li namítáno že dlužníkům závazek ve skutečnosti není tak vysoký, jako přihlášená částka. Ten, kdo výši pohledávky popírá je povinen uvést, jaká je skutečná výše této pohledávky. O popření pořadí pohledávky jde dle ust. § 195 insolvenčního zákona, je-li namítáno, že pořadí popřené pohledávky je méně výhodné než pořadí uvedené v přihlášce, nebo v případě, že je popíráno právo na uspokojení pohledávky ze zajištění. Ten, kdo pořadí popírá, musí uvést, v jakém pořadí mají být pohledávky uspokojovány. Pořadí je tedy popíráno, pokud věřitel část své přihlášky nepřihlásí jako podřízenou v takové části, ve které úrok převyšuje jistinu. V praxi je taková pohledávka uspokojována až teprve tehdy, je-li uspokojeno 100 % zjištěných nepodřízených pohledávek.

V minulosti přezkumné jednání končilo rozhodnutím soudu o schválení oddlužení. V současné době končí ve chvíli, kdy jsou na přezkumném jednání s dlužníkem pohledávky buď

²⁸ Rozsudek Ústavního soudu ČR ze dne 2. 7. 2019 sp. zn. Pl. ÚS 2/2019.

zjištěny, nebo nezjištěny. Přesnou minutu skončení přezkumného jednání tedy určí insolvenční správce.

Dalším krokem je návrat do sociálně ekonomické sféry, neboť již je zřejmé, jaká je přesná výše zjištěných pohledávek. Je třeba spočítat, zda dlužník splňuje podmínky pro oddlužení. Minulá právní úprava striktně vyžadovala splnění minimálně 30 % nezajištěných závazků. Někteří jedinci se mylně domnívají, že nyní již stačí splácet věřitelům pouze tolik, kolik insolvenčnímu správci (takzvaně splnit 1+1). Nicméně i dnes existuje právní domněnka splnění 30 % nezajištěných závazků, kterou insolvenční správce musí požadovat. Dlužník musí splatit co nejvyšší část svých závazků. Například matka samoživitelka na rodičovské dovolené pravděpodobně do majetkové podstaty nebude přispívat vysokou částkou, ale pokud si ihned po rodičovské dovolené najde zaměstnání, tak ačkoli zaplatí jen třeba 10 % závazků, bude právní domněnka splněna. Stejně tak senior, jenž splácí nad rámec důchodu finanční prostředky z brigád. Oproti tomu mladý, zdravý, perspektivní dlužník, který se vyhýbá zaměstnání, ačkoli splňuje podmínku minimální výše splátek (1+1), tak právní domněnku splacení co nejvyšší částky do majetkové podstaty nespĺňuje. V takovém případě insolvenční správce dlužníka poučí o své povinnosti hledat inzeráty v okolí dlužníka. Dlužník bude muset následně vysvětlovat, proč do navrhovaného zaměstnání nenastoupil, proč si nenajde brigádu ke svému zkrácenému pracovnímu poměru. Dále bude muset předkládat, z jakého důvodu není schopen zaměstnání vykonávat. Tyto zprávy následně insolvenční správce předloží soudu. Dále insolvenční správce dlužníka poučí o tom, že nedojde-li k naplnění právní domněnky na konci oddlužení, tak soud nevezme na vědomí splnění oddlužení a osvobození dlužníka od zbývajících pohledávek.

Pokud je dlužník schopen uhradit více než 60 % svých závazků během tří let, oddlužení končí za tři roky. Dále oddlužení končí po třech letech, pobírá-li dlužník starobní důchod, nebo invalidní důchod II. nebo III. stupně.

Insolvenční správce se dotáže dlužníka, zda vše pochopil, zda porozuměl a sdělí mu informace o tom, jaký bude další průběh řízení. Znovu poučí dlužníka o jeho povinnosti sdělovat mu veškeré nastalé informace a změny a je přistoupeno k podpisu nezbytných dokumentů – záznamu o jednání, poučení dlužníka o průběhu a seznamu přihlášených pohledávek. Přezkumné listy se již odesílají na soud pouze v případě, že je některá z pohledávek popřena, a to pouze přezkumný list pro tuto konkrétní pohledávku.

Prvním z dokumentů zasílaných soudu je Zpráva pro oddlužení a o přezkumu, jež se skládá z několika částí. Hlavičková část obsahuje označení a identifikaci insolvenčního

správce a dlužníka. Následuje část A, Zpráva o přezkumu, která řízení shrnuje. Část B má název Záznam o jednání s dlužníkem, která obsahuje místo, datum a přesný čas zahájení a skončení přezkumného jednání, a také informace o tom, zda byl dlužník informován o základních skutečnostech insolvenčního řízení. Na tuto část dlužník připojuje svůj podpis.

Dalším oddílem je C, Zpráva pro oddlužení. Zde je uvedeno číslo účtu majetkové podstaty, informaci o době trvání oddlužení (zda tři, nebo pět let), vyživované osoby, dlužné výživné, běžné výživné (o tomto musí dlužník doložit rozhodnutí soudu o stanovení výživného). Dále tato část obsahuje informace o příjmech dlužníka (označení plátců příjmu, výše příjmu, nebo příspěvky ke splátkám). Současná právní úprava umožňuje nejen příspěvek ke splátkám formou smlouvy o důchodu (darovací smlouvy) od třetí osoby, ale nově si dlužník na oddlužení může přispívat i sám. Insolvenční správce dále ve zprávě pro oddlužení uvede očekávané příjmy z výtěžku zpeněžení majetku dlužníka a návrh na stanovení jiné výše měsíčních splátek. Nepodal-li dlužník tento návrh již v insolvenčním návrhu spojeným s návrhem na povolení oddlužení, může požádat nejpozději při prvním jednání. Ve formuláři je nezbytné uvést také případné okolnosti bránící schválení oddlužení. Typickým příkladem by byly námitky věřitele. Insolvenční správce následně uvede sepisovatele insolvenčního návrhu, odměnu sepisovatele insolvenčního návrhu, zda a v jaké výši byly hrazeny odměny insolvenčního správce stanovené v usnesení o úpadku, propočet předpokládané míry uspokojení nezajištěných věřitelů, navrhovaný způsob oddlužení, navrhované distribuční schéma a seznam příloh, jimiž je distribuční tabulka, soupis majetkové podstaty, nebo například nová pracovní smlouva, dohoda o poskytování daru, oddací list a podobně.

Ohledně výživného, je velmi důležité pravdivost informací uvedených dlužníkem prověřit u zaměstnavatele, neboť někteří nepoctiví dlužníci požádají o rozvod a nechají si soudně stanovit výživné. Insolvenčnímu správci následně uvedou informaci, že děti s dlužníkem nežijí ve společné domácnosti, zatímco zaměstnavateli uvedou, že děti s dlužníkem žijí ve společné domácnosti. Důsledkem tohoto jednání je skutečnost, že zaměstnanec dlužníku vrací zálohy za vyživované osoby ve společné domácnosti a insolvenční správce hradí z majetkové podstaty výživné.

Další listinou je seznam přihlášených pohledávek, jehož součástí je řádné označení věřitele, jeho sídla, IČO, výše přihlášených pohledávek a důvod vzniku přihlášení pohledávky. Zvláště zůstávají uvedeny přihlášky zajištěné, případně nezařazené. Přílohou seznamu přihlášených pohledávek je seznam přihlášených pohledávek ve formě SCAN s podpisem dlužníka.

Poslední listina je soupis majetkové podstaty dlužníka.

Následně veškeré shora uvedené listiny insolvenční správce zašle soudu ke kontrole a schválení zprávy o přezkumu a schválení oddlužení. Následující den insolvenční správce vyrozumí věřitele o tom, že některá z jejich přihlášek byla popřena a že v případě nesouhlasu jsou oprávněni podat incidenční žalobu. Vyrozumění o popření spolu s doručenkou následně insolvenční správce také doloží insolvenčnímu soudu.

Na závěr je nezbytné zmínit, že postup jednotlivých insolvenčních správců se ohledně průběhu přezkumného jednání může mírně lišit, ať již co se jednotlivých úkonů týče, tak i ohledně posloupnosti jednotlivých úkonů.

V případě, že dojde k popření pohledávky insolvenčním správcem co do pravosti, výše, či pořadí, je nezbytné, aby o této pohledávce bylo rozhodnuto v incidenčním sporu. Jedná-li se o vykonatelnou popřenou pohledávku co do výše, nebo pravosti, podává incidenční žalobu insolvenční správce. Pokud je popřená pohledávka co do výše nebo pravosti nevykonatelná, pak incidenční spor zahajuje věřitel, jehož pohledávka byla popřena. V případě popření pořadí pohledávky nezáleží na její vykonatelnosti, tuto podává vždy věřitel.

Právo na popření pohledávky při přezkumném jednání má také dlužník. I v těchto případech se spor o pravost, výši, či pořadí řeší cestou incidenčního sporu. Podobně jako u insolvenčního správce, jedná-li se o popření nevykonatelné pohledávky co do výše nebo pravosti, podává incidenční žalobu věřitel. Pokud je pohledávka popřená co do výše, nebo pravosti vykonatelná, podává incidenční žalobu sám dlužník.

Poslední možnost k popření má věřitel, jenž se může prostřednictvím svého popření vyjádřit k pohledávkám ostatních věřitelů.

Nedojde-li k popření pohledávky, je tato pohledávka zjištěna a pro věřitele již neplynou v souvislosti s uplatněním pohledávky žádné další povinnosti.²⁹

Po obdržení všech nezbytných dokumentů insolvenční soud zkontroluje jejich správnost. Kontroluje například výzvy věřitelů, správnost vyrozumění o popření, předpoklad plnění oddlužení, doporučení a stanoviska insolvenčního správce, poctivost dlužníkovy záměru, podpisy na jednotlivých dokumentech, odůvodnění žádosti o nižší splátky a nespočet dalších. V případě

²⁹ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 4. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. s. 236.

nesrovnalostí vyzve insolvenčního správce k jejich opravě. V opačném případě zprávu o přezkumu a oddlužení schválí usnesením.

2.5.1 Schůze věřitelů

Schůze věřitelů je pro věřitele dobrovolná, co se účasti týče. Povinnost se jí zúčastnit má pouze insolvenční správce a dlužník.

Insolvenční správce přečte zprávu o své dosavadní činnosti a obsah některých dalších rozhodnutí (například o rozhodnutích týkajících se volby věřitelského orgánu, hlasovacích práv, návrhu věřitelů na odvolání insolvenčního správce a podobně).

Hlasovací právo věřitelů odpovídá počtu jeho hlasů v insolvenčním řízení a jeden hlas náleží za každou jednu Kč přihlášené pohledávky. To celé v poměru ke všem zjištěným pohledávkám.³⁰

V praxi ve většině případů žádný z věřitelů na schůzi věřitelů nedorazí, což znamená že práva věřitelského orgánu náleží soudu, který rozhodne o způsobu řešení úpadku, dříve také například o formě plnění oddlužení – zda tato proběhne plněním splátkového kalendáře, nebo zpeněžením majetkové podstaty.

Minulá právní úprava umožňovala snadné odvolávání insolvenčních správců v řízeních, ve kterých dlužník disponoval majetkem většího rozsahu. Následně si pak věřitelé ustanovili insolvenčního správce, díky kterému pro ně plynuly větší majetkové výhody. To změnila novela insolvenčního zákona z roku 2017 a dnes již toto upřednostňování není možné.

2.6 Schválení oddlužení

Soud oddlužení schválí na základě ust. § 405 odst. 1 insolvenčního zákona, pokud během dosavadního průběhu řízení nevyplýnou najevo takové skutečnosti, jež by odůvodňovaly návrh na povolení oddlužení zamítnout, nebo odmítnout.

Ust. § 404 insolvenčního zákona insolvenčnímu soudu ukládá povinnost vydat rozhodnutí neprodleně po marném uplynutí lhůty věřitelů pro podání námitek do zprávy pro oddlužení a do zprávy o přezkumu, případně po skončení jednání o námitkách věřitele (§ 403 odst. 2

³⁰ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 4. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. 134 s.

insolvenčního zákona). Může se jednat o rozhodnutí o schválení oddlužení, nebo o rozhodnutí o neschválení oddlužení.

V případě rozhodnutí o neschválení oddlužení následně dojde buď k zastavení řízení, nebo k prohlášení konkurzu. V případě, že dlužník nedisponuje žádným majetkem, který by po zpeněžení bylo možné využít k uspokojení věřitelů, není možné na majetek dlužníka prohlásit konkurz dle ust. § 405 odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona, ale je nutné řízení zastavit dle ust. § 405 odst. 3 insolvenčního zákona.

Neshledá-li soud důvody k neschválení oddlužení, nic nebrání vydání rozhodnutí o schválení oddlužení. Tímto usnesením je vázán dlužník i věřitelé, a to i věřitelé, kteří s oddlužením projeví nesouhlas.³¹

„Rozhodnutí o schválení oddlužení je pro průběh řízení důležitým milníkem. Oddlužení se z pomyslné přípravné fáze (období od podání návrhu na povolení oddlužení až do schválení oddlužení s „mezikrokem“ v podobě povolení oddlužení) dostává do fáze provádění samotného smyslu oddlužení, která je při obvyklém běhu řízení s výrazným nárůstem nejdelší“³²

Počet přihlášených pohledávek do insolvenčního řízení nemá žádný vliv na schválení oddlužení, a to i v případě, že se do řízení nepřihlásil věřitel žádný, což ve svém rozhodnutí č. j. 2 VSPH 604/2012-B-14 ze dne 17. 5. 2012 deklaruje i Vrchní soud v Praze. V takovém případě soud ihned po schválení oddlužení rozhodně o jeho splnění.

Zákon rozlišuje několik způsobů provedení oddlužení. Jedná se o plnění splátkového kalendáře, o zpeněžení majetkové podstaty, nebo o plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. Splátkový kalendář byl v minulosti považován za nejrozšířenější způsob oddlužení. Současná právní úprava však umožňuje pouze oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, případně oddlužení zpeněžením majetkové podstaty.

Cílem splátkového kalendáře je maximalizovat uspokojení věřitelů ve stanoveném čase, konkrétně během šedesáti měsíců trvání oddlužení. Jak již je zmíněno výše, oddlužení plněním splátkového kalendáře není možné využít jako samostatný způsob oddlužení s ohledem na novelu insolvenčního zákona č. 31/2019. Nově tedy lze plnění splátkového kalendáře využít pouze

³¹ SMOLÍK, P., WINTEROVÁ, A., a kol. *Civilní právo procesní. Díl druhý: řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 2. vyd. Praha : Leges, 2018. s. 340.

³² CHYTIL, P., SPRINZ, P., a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2019. s. 1093.

v kombinaci se zpeněžením majetkové podstaty, nicméně princip splátkového kalendáře zůstává nezměněn.

V usnesení o schválení oddlužení uloží soud dlužníku, aby do doby podání zprávy insolvenčního správce o splnění oddlužení platil nezajištěným věřitelům prostřednictvím ustanoveného insolvenčního správce, „nejpozději ke každému poslednímu dni v měsíci z příjmů, které získá po schválení oddlužení, částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky, po odečtení stálých plateb připadajících na odměnu a náhradu hotových výdajů insolvenčního správce, včetně DPH, je-li správce jejím plátcem a uspokojení dalších pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim postavených na roveň. Stejně tak uloží dlužníku, aby insolvenčnímu správci pravidelně každých šest měsíců předkládal přehled svých příjmů a stanoví termín úhrady první splátky. Dále přikáže plátcům příjmu dlužníka a každému budoucímu plátcům příjmu dlužníka, aby prováděl z příjmu dlužníka srážky ve stejném rozsahu, v jakém z něj mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky a aby nevyplácel sražené částky dlužníku, ale ustanovenému insolvenčnímu správci.“³³

Při schvalování oddlužení může nastat i situace, že splátkový kalendář nebude hrazen z příjmu dlužníka ze zaměstnání, ale například z invalidního důchodu, ze samostatné výdělečné činnosti, z darovací smlouvy, nebo kombinací více těchto příjmů.

Zásadní rozdíl oproti splátkovému kalendáři je ten, že při zpeněžení majetkové podstaty přechází dispoziční oprávnění s majetkovou podstatou na insolvenčního správce, a to ve chvíli, kdy nastávají účinky schválení oddlužení. Výjimkou je majetek, který dlužník nabude po schválení oddlužení. K uspokojení věřitelů v tomto případě dochází na základě jednorázového vyrovnání z výtěžku ze zpeněžení majetku dlužníka. Z toho vyplývá, že samostatně užitý způsob zpeněžení majetkové podstaty by měl být výrazně kratší než samostatný splátkový kalendář.

Dle ust. § 406 odst. 2 insolvenčního zákona soud v usnesení o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty řádně označí majetek určený ke zpeněžení. Tento insolvenční správce následně zpeněží a věřitelům vydá výtěžek z jeho zpeněžení, za což mu náleží odměna ze zpeněžení.

V usnesení o schválení oddlužení mimo jiné také soud přizná odměnu za přezkoumané přihlášky pohledávky insolvenčnímu správci a uloží mu, aby si každý měsíc ponechal zálohu

³³ Interní materiály.

na odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce v souladu s ust. § 38 odst. 4 insolvenčního zákona, § 3 odst. 2 písm. a) a § 7 odst. 4 vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů. Také soud rozhodne o tom, v jaké lhůtě má insolvenční správce předkládat písemné zprávy o stavu řízení.

Proti usnesení o schválení oddlužení lze podat odvolání ve do patnácti dnů od jeho doručení k Vrchnímu soudu v Praze prostřednictvím soudu, který rozhodoval v prvním stupni. Doručuje se zvláštním způsobem dlužníku, insolvenčnímu správci a plátcí mzdy, nicméně aktivní legitimaci k jejímu podání má pouze dlužník nebo insolvenční správce, a to v případě dlužníka dle ust. § 406 odst. 4 insolvenčního zákona pouze pokud byl zamítnut jeho návrh na stanovení jiné výše měsíčních splátek.

2.7 Průběh oddlužení

2.7.1 Postup při vyplácení věřitelů

Insolvenční správce každý měsíc provádí kontrolu příchozích plateb na účtě majetkové podstaty v bance. Zjištěnou došlou částku zadá do softwaru, ve kterém vede oddlužení a následně provede výpočet. Zohledňuje přitom přednostní pohledávky (odměnu insolvenčního správce, výživné, dlužné výživné, odměnu za vypracování návrhu...) a zbytek prostředků procentuálně poměrně rozdělí mezi nezajištěné věřitele dle distribučního schématu schváleného splátkovým kalendářem. Program následně vygeneruje platební příkaz, který insolvenční správce odešle do banky k uskutečnění platby.

Pro případ, že by dlužník přestal plnit podmínky oddlužení, deponuje insolvenční správce na účtě majetkové podstaty finanční prostředky na případnou dlužnou odměnu, tak aby nevznikal dluh. Na konci oddlužení dojde k rozdělení deponace mezi věřitele.

2.7.2 Zprávy o plnění oddlužení

Dojde-li ke schválení zprávy o přezkumu soudem, je povinnosti insolvenčního správce každé tři měsíce provádět kontrolu dlužníka, a to zejména přijatých plateb a samotného procentuálního plnění oddlužení, komunikaci ze strany dlužníka, ale například i přijetí případných stížností věřitelů. O výsledku kontroly následně informuje soud. Zde dochází k zásadním rozdílům v požadované lhůtě k podání zprávy o plnění oddlužení mezi jednotlivými soudy. Lhůta není stanovena zákonem, a proto její stanovení bývá ve většině případů uvedeno v usnesení o schválení

oddlužení. V praxi tedy některé soudy uloží povinnost k podání zprávy každých půl roku, jiné soudy zprávy nepožadují vůbec, pokud je průběh oddlužení v pořádku. Zůstává však k zamyšlení, zda je tento postup správný. Na portálu justice.cz je sice evidentní, že dlužník plní na více než 30 %, nicméně již není zřejmé, zda se jedná o 31 % nebo o 99 %, když tato informace může být podstatná například pro věřitele, zaměstnance a další osoby. Tyto pak pro získání informace o plnění dlužníka musí telefonicky kontaktovat insolvenčního správce.

Opačná situace nastává, když dlužník podmínky oddlužení neplní. V takovém případě je povinností insolvenčního správce kontaktovat dlužníka a dotázat se na důvody neplnění a následně tuto skutečnost neprodleně oznámit soudu. Pokud dlužník není kontaktní, oznámí toto také ve zprávě o plnění oddlužení.

Po obdržení zprávy o plnění oddlužení dochází k její kontrole ze strany soudu a v případě nejasností soud vyzve dlužníka k vyjádření se k nedostatkům, případně k vysvětlení důvodů neplnění schváleného oddlužení. V přípise zároveň dlužníka poučí o následcích neplnění oddlužení, a to například o možnosti nařízení soudního jednání, které může vést až ke zrušení oddlužení.

Insolvenční správce při své činnosti komunikuje s úřady práce, zaměstnavateli, správou sociálního zabezpečení, zjišťuje příjmy dlužníka, kontroluje správnost prováděných srážek zaměstnavatelem, změny v počtu vyživovaných osob aj., to vše například na základě různých podnětů a telefonátů. Podnětem může být i dlouhá odmlka v komunikaci dlužníka. V takovém případě insolvenční správce kontaktuje zaměstnavatele a následně dle zjištěných informací žádá o součinnost další úřady.

Dále insolvenční správce namátkově kontroluje správnost srážek dle výplatních pásek dlužníka a nespočet dalších činností.

2.7.3 Zpeněžování majetku

V oddlužení dochází ke zpeněžení veškerého majetku ve vlastnictví dlužníka – zajištěného i nezajištěného (dříve se majetek zpeněžoval pouze za předpokladu, že bylo schváleno oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, nebo kombinací). Podmínkou je, že výtěžek ze zpeněžovaného majetku musí být dostatečným přínosem do majetkové podstaty dlužníka. Je-li hodnota majetku nízká, nedochází z důvodu hospodárnosti k jeho zpeněžování (odměna insolvenčního správce ze zpeněžení majetku by převyšovala jeho hodnotu). Dalším

nezpeněžovaným majetkem dle občanského soudního řádu jsou věci osobní potřeby, vybavení domácnosti, nebo věci vzpomínkového charakteru.

Velmi diskutovaným tématem byl institut chráněného obydlí. V případě, že cena nemovitosti určená znalcem převyšuje hodnotu obvyklého chráněného obydlí v daném čase a místě, dochází ke zpeněžení nemovitosti. V případě, že by hodnota nemovitosti byla stejná, nebo nižší než hodnota chráněného obydlí, zůstává nemovitost dlužníkovi.

Každý insolvenční správce by si také měl na začátku oddlužení u ministerstva financí vylustrovat, zda dlužník nemá finanční rezervy v podobě penzijního pojištění, stavebního spoření, nebo například životního pojištění. V případě zjištění majetku insolvenční správce kontaktuje konkrétní instituci, aby zjistil detailní informace o majetku, instituce odpoví a insolvenční správce jí následně vyzve, aby částku vydala do majetkové podstaty ke zpeněžení.

V průběhu oddlužení velmi často dochází ke zpeněžování dědictví.

2.7.4 Zrušení oddlužení

Dojde-li k závažnému porušení podmínek oddlužení, které spočívá v neplnění podstatných povinností, nepoctivém záměru, nedodržení splátkového kalendáře v podstatné části, nebo ve vzniku nových peněžitých závazků po schválení oddlužení, zruší soud na základě ust. § 418 insolvenčního zákona insolvenční soud schválené oddlužení a rozhodne o řešení úpadku konkursem. O zrušení oddlužení může požádat též dlužník.

Zjistí-li soud některou ze shora uvedených skutečností, nebo obdrží-li od věřitele návrh na zrušení oddlužení, předvolá dlužníka ke slyšení, k němuž pozve i insolvenčního správce a věřitelský výbor, případně věřitele, jenž zrušení oddlužení navrhl. V případě, že zrušení oddlužení navrhl dlužník, není třeba soudního slyšení. Existují-li důvody odůvodňující zrušení schváleného oddlužení, pak soud usnesením oddlužení zruší a na majetek dlužníka prohlásí konkurs. Toto usnesení doručí věřitelům dle ust. § 71 odst. 1 insolvenčního zákona zveřejněním v insolvenčním rejstříku a zvláště doručí dlužníku, věřitelskému výboru, insolvenčnímu správci a případnému navrhovateli zrušení oddlužení. Proti usnesení je přípustné odvolání podané dlužníkem, insolvenčním správcem, věřitelským výborem, nebo navrhovatelem zrušení oddlužení.³⁴

³⁴ MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 4. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. s. 197

2.7.5 Incidenční spory

Dle ustanovení § 2 insolvenčního zákona se jedná o „spory vyvolané insolvenčním řízením, o kterých tak stanoví tento zákon, projednávané v rámci insolvenčního řízení.“ Již z definice vyplývá, že se jedná o řízení sporné. Technicky se jedná o vedlejší řízení k řízení insolvenčnímu, bez kterého by vzniknout nemohlo a k jehož ukončení musí dojít dříve než k ukončení řízení insolvenčního.

Ust. § 159 insolvenčního zákona obsahuje demonstrativní výčet možných incidenčních sporů, jimiž jsou:

- a) *„Spory o pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek,*
- b) *spory o vyloučení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty z majetkové podstaty nebo o vydání výtěžku zpeněžení podle § 225 odst. 5,*
- c) *spory o vypořádání společného jmění dlužníka a jeho manžela,*
- d) *spory na základě odpůrcí žaloby,*
- e) *spory o náhradu škody na majetkové podstatě vzniklé porušením povinností insolvenčním správcem,*
- f) *spory o platnost smluv, kterými došlo ke zpeněžení majetkové podstaty prodejem mimo dražbu,*
- g) *spory o určení, zda tu je či není právní vztah nebo právo týkající se majetku nebo závazků dlužníka, je-li na takovém určení naléhavý právní zájem,*
- h) *další spory, které zákon označí jako spory incidenční.“*

2.7.6 Pohledávky za majetkovou podstatou

Jedná se o takové pohledávky, které není nutné v insolvenčním řízení přihlašovat a zároveň k jejichž uspokojení dochází přednostně před „obyčejnými“ nezajištěnými pohledávkami, kdykoli během řízení. Jejich vznik zpravidla souvisí s insolvenčním řízením.

Dle ust. § 168 odst. 1 insolvenčního zákona se za pohledávky za majetkovou podstatou považují pohledávky, které vznikly po zahájení insolvenčního řízení, přičemž za zahájení insolvenčního řízení je dle ust. § 97 odst. 1 insolvenčního zákona považován právě den, kdy

insolvenční návrh došel soudu, nikoli den, ve kterém nastali účinky zahájení insolvenčního řízení na základě ust. § 109 odst. 4 insolvenčního zákona. Mezi tyto se řadí:

- Pohledávky předběžného správce,
- pohledávky likvidátora a správce podniku,
- pohledávky členů a náhradníků věřitelského výboru,
- náhrada zálohy na náklady insolvenčního řízení,
- pohledávky vzniklé věřitelům ze smluv podle § 122 odst. 2 za trvání moratoria,
- pohledávky věřitelů z úvěrového financování.³⁵

Dále dle ust. § 168 odst. 2 insolvenčního zákona se za pohledávky za majetkovou podstatou považují i pohledávky vzniklé po prohlášení úpadku. V tomto případě je rozhodné zveřejnění rozhodnutí o úpadku v insolvenčním rejstříku. Lze sem řadit:

- Pohledávky insolvenčního správce,
- náklady spojené s udržováním a správou majetkové podstaty,
- pohledávky likvidátora, osoby v obdobném postavení likvidátora a odpovědného zástupce,
- pohledávky znalce ustanoveného insolvenčním soudem za účelem ocenění majetkové podstaty,
- některé veřejnoprávní pohledávky,
- pohledávky věřitelů ze smluv uzavřených osobou s dispozičními oprávněními, s výjimkou smluv uzavřených dlužníkem po schválení oddlužení,
- pohledávky věřitelů ze smluv, které se dle insolvenčního zákona považují za smlouvy, jejichž plnění osoba s dispozičními oprávněními neodmítla,
- pohledávky věřitelů odpovídající právu na vrácení plnění ze smluv,
- úroky podle ust. § 171 odst. 4 insolvenčního zákona,

³⁵ RICHTER, O., *Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení*. Praha : C. H. Beck, 2014. 307 s.

- náhrada hotových výdajů osob, které poskytly insolvenčnímu správci součinnost.³⁶

2.8 Splnění oddlužení

Na konci insolvenčního řízení insolvenční správce zašle soudu Zprávu o splnění oddlužení. V této shrne dosavadní průběh oddlužení, konstatuje, zda dlužník splnil podmínky oddlužení. K tomu v řízeních zahájených do 31. 5. 2019 u formy oddlužení zpeněžením majetkové podstaty dochází zpeněžením stanoveného majetku a u oddlužení plněním splátkového kalendáře uhrazením minimálně třiceti procent nezajištěných pohledávek během pěti let.

V řízeních zahájených po 1. 6. 2019 dochází ke splnění oddlužení z vícero důvodů:

1. Během pěti let vynaložil dlužník veškeré úsilí, které lze spravedlivě požadovat. Plnění těchto povinností kontroluje insolvenční správce v rámci dohledové činnosti stanovené mu ust. § 412 odst. 2 insolvenčního zákona. V tomto případě je nezbytné zmínit vyvratitelnou domněnku uhrazení minimálně 30 % nezajištěných závazků.
2. V období tří let dlužník uhradí dle ust. § 412a odst. 1 písm. b ve spojení s odst. 3 minimálně 60 % svých nezajištěných pohledávek.
3. Dlužník uhradí plnou výši svých nezajištěných závazků dle § 412a odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona, a to v neurčené lhůtě. Do stoprocentní úhrady jsou započítány i pohledávky podřízené dle § 172 odst. 2 insolvenčního zákona.
4. Speciální režim oddlužení pamatuje i na osoby pobírající starobní důchod, nebo invalidní důchod druhého, nebo třetího stupně. Těmto je stanovena doba trvání oddlužení na tři roky ze zákona.
5. Poslední z variant stanovuje § 412a odst. 6 insolvenčního zákona, který chrání tzv. „dětské dlužníky“, kterým vznikly dluhy ze dvou třetin před osmnáctými narozeninami. Těmto je stanovena tříletá lhůta trvání oddlužení, bez pevně stanovené procentuální hranice uspokojení.

³⁶ RICHTER, O., *Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení*. Praha : C. H. Beck, 2014. 307 s.

Insolvenční správce ve svém zprávě o splnění oddlužení navrhne osvobození, případně neosvobození dlužníka. Dále si vyúčtuje odměnu a náhradu hotových výdajů, společně s odměnou za zpeněžení zajištěného, nebo nezajištěného majetku.

Insolvenční řízení končí právní mocí rozhodnutí o splnění oddlužení. Soud v tomto rozhodne o vzetí na vědomí splnění oddlužení, o odměně insolvenčního správce, o zproštění insolvenčního správce a dále o osvobození dlužníka. Odvolání proti tomuto rozhodnutí může podat dlužník, insolvenční správce a věřitelé.

2.8.1 Osvobození dlužníka

K osvobození od dluhů nedochází automaticky, ale až teprve na základě rozhodnutí insolvenčního soudu dle ust. § 414 a násl. insolvenčního zákona, a to na žádost dlužníka. Osvobození dopadá na pohledávky věřitelů přihlášených do insolvenčního řízení, ale také na ty, které součástí řízení nebyly (například byly pozdě podány, nebo jejich vady nebyly věřitelem odstraněny). Po právní moci usnesení o skončení insolvenčního řízení již dlužník není chráněn před výkonem rozhodnutí a exekucemi. Věřitelé jsou opět k výkonu rozhodnutí a exekucím oprávněni, a to až do rozhodnutí insolvenčního soudu o osvobození dlužníka od zbývajících dluhů.

Osvobození od dluhů se dle ust. § 415 insolvenčního zákona nevztahuje na pohledávky vzniklé po zahájení insolvenčního řízení, ale ani na peněžité tresty a jiné majetkové sankce za úmyslnou trestnou činnost. Nevztahuje se ani na náhradu škody z úmyslného porušení právní povinnosti.

V opačném případě může soud osvobodit dlužníka i když nesplnil základní předpoklad uhrazení 30 % svých nezajištěných závazků, a to za předpokladu, že toho dlužník nemohl objektivně ovlivnit. Je možné sem zařadit například živelnou pohromu.

Od osvobození dlužníka počíná běžet tříletá lhůta k osvědčení dlužníka. Během této doby může soud dlužníku osvobození odejmout, čímž osvobození zaniká. Řízení se zahajuje na návrh věřitele, jež musí být odůvodněno skutečnostmi, které nemohly být uvedeny v řízení o osvobození dlužníka. Dále může být odejmuto osvobození, kterého bylo dosaženo úmyslným trestným činem. Takové řízení se zahajuje z moci úřední.

Právní mocí rozhodnutí o odnětí osvobození se opět obnovuje právo věřitele vymáhat své pohledávky neuspokojené v insolvenčním řízení.³⁷

³⁷ CHALUPECKÁ, K., a kol. *Insolvenční právo v teorii a praxi*. Brno : Masarykova univerzita, 2012. s. 177.

2.8.2 Přerušlení a prodloužení oddlužení

Nová právní úprava přinesla do oddlužení také institut přerušlení a prodloužení průběhu oddlužení. Tyto jsou nově zakotveny v ust. § 412b insolvenčního zákona. Dle tohoto ustanovení může soud po schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty rozhodnout o přerušlení oddlužení až na jeden rok. Musí pro to být důležité důvody a návrh musí podat dlužník nebo insolvenční správce.

Během doby, kdy je řízení přerušeno, nemusí dlužník plnit své povinnosti plynoucí z oddlužení. Ve chvíli, kdy důvody přerušlení odpadnou, soud i bez návrhu rozhodne o pokračování v oddlužení.

Opakované přerušlení není možné a proti rozhodnutí o přerušlení oddlužení, ani proti rozhodnutí o pokračování v řízení není odvolání přípustné. Přerušené období se také nezapočítává do celkové doby oddlužení.

Dle odst. 5 shora uvedeného ustanovení může také soud rozhodnout, že rozhodná doba pro posouzení spláčení pohledávek se může prodloužit až o šest měsíců. Rozhodnutí vydá soud na návrh dlužníka, a to pouze z vážných důvodů. Stejně tak jako přerušlení, ani průběh oddlužení nelze prodloužit opakovaně a proti rozhodnutí o jeho prodloužení není přípustné odvolání.

3 Modelové příklady oddlužení

V této kapitole budou uvedeny některé modelové příklady oddlužení tak, jak se s nimi lze běžně setkat v praxi. Ve všech uvedených případech se bude jednat o reálná řízení vedená u jednotlivých soudů v České republice. Informace budou čerpány převážně z veřejně dostupného insolvenčního rejstříku na portále justice.cz a z vlastních poznatků a praxe.

3.1 Oddlužení s bezproblémovým průběhem

První příklad oddlužení je inspirovaný spisem z roku 2014. Dlužníci, starší manželé podali osobně k soudu insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení. V návrhu uvedli, že jsou v úpadku, nicméně způsob řešení úpadku nenavrhli. Oba dlužníci byli zaměstnaní a dle svých tvrzení schopni uhradit minimálně 30 % svých nezajištěných závazků. Vyživovací povinnost měli manželé pouze jeden vůči druhému a o nižší splátky nežádali. Jejich majetek tvořilo pouze běžné vybavení domácnosti a dále rodinný dům, který byl předmětem zajišťovacích práv. Uvedli, že mají 21 věřitelů, z nichž některé jsou zajištěné. To vše stvrdili svými úředně ověřenými podpisy. K návrhu řádně doložili výpisy z rejstříku trestů, seznam majetku, prohlášení o majetku, výpis z katastru nemovitostí a znalecký odhad nemovitosti, seznam závazků, prohlášení o zaměstnancích, oddací list a rodné listy, prohlášení o příjmech za poslední tři roky, pracovní smlouvy, úředně ověřenou darovací smlouvu a listiny dokládající úpadek.

Soud ve dvouhodinové lhůtě zveřejnil vyhlášku o zahájení insolvenčního řízení a následně usnesením zjistil úpadek dlužníka, povolil jeho řešení oddlužením, ustanovil insolvenčního správce, vyzval věřitele k přihlášení svých pohledávek ve třicetidenní lhůtě s patřičnými náležitostmi, nařídil jednání a svolal schůzi věřitelů, dlužníkům uložil až do schválení oddlužení hradit odměnu insolvenčnímu správci a uložil některé povinnosti insolvenčnímu správci.

Ihned poté insolvenční správce sdělil soudu, který z ohlášených společníků bude vykonávat funkci dle ust. § 24 odst. 2 insolvenčního zákona, zaslal zprávu o hospodářské situaci dlužníka, propočet oddlužení, dle kterého by dlužníci měli uhradit téměř 100 % svých nezajištěných závazků. Dále zaslal soupis majetkové podstaty a seznam přihlášených pohledávek, pro navazující přezkumné jednání.

U přezkumného jednání byl přítomen samosoudce, insolvenční správce a dlužnice. Dlužník se z přezkumného jednání omluvil, neboť se pracovně nacházel mimo Českou republiku. Po ověření totožnosti dlužnice soud rozhodl, že bude jednat v nepřítomnosti druhého dlužníka

ve smyslu ust. § 101 odst. 3 občanského soudního řádu a poučil účastníky o právech a povinnostech. Jedna přihláška byla do řízení přihlášena duplicitně a pět přihlášek bylo zajištěných. Žádná z přihlášených pohledávek nebyla popřena dlužníky, ani insolvenčním správcem. Schůze věřitelů se nezúčastnil žádný z věřitelů. Nejprve byla přednesena zpráva insolvenčního správce o dosavadní činnosti, poté soud přistoupil k rozhodnutí o způsobu oddlužení.

Oddlužení bylo schváleno plněním splátkového kalendáře. S ohledem na zahraniční příjem dlužníka, kde není možné stanovit povinnost přímo plátcí příjmu, byla stanovena pevná splátka. Dlužník tedy bude pravidelně zasílat určenou částku a měsíční přehled příjmů insolvenčnímu správcí, s tím, že insolvenční správce následně provede propočet a přeplatek buď vrátí dlužníku, nebo dlužník nedoplatek doplatí. Plátcí důchodu (darovací smlouvy) soud uložil zasílat celý důchod insolvenčnímu správcí, namísto dlužníkům. Soud také uložil insolvenčnímu správcí podávat zprávu o plnění oddlužení pouze v případě, že by existoval předpoklad neplnění oddlužení.

Zanedlouho poté insolvenční správce zaslal soudu návrh na vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli. Zpeněžovaný majetek dlužníků byl zajištěným majetkem pro všechny zajištěné věřitele v řízení. S ohledem na to, že hodnota majetku nebyla vysoká, byl zpeněžením uspokojen pouze věřitel, jemuž právo ze zajištění vzniklo jako prvním. Soud k vydání výtěžku dal usnesením souhlas a přiznal insolvenčnímu správcí zálohu na odměnu ze zpeněžení. Za necelý měsíc proběhlo zpeněžení majetku, což insolvenční správce stvrdil zasláním zprávy o průběhu zpeněžení.

Po uplynutí šedesátého měsíce oddlužení podal insolvenční správce soudu zprávu o splnění oddlužení, ve které sdělil, že dlužníci uspokojili nezajištěné věřitele téměř z 50 % a navrhl jejich osvobození. Dále si vyúčtoval si odměnu a hotové výdaje za 63 měsíců a odměnu za zpeněžení zajištěného majetku.

Soud následně vydal usnesení o vzetí na vědomí splnění oddlužení, insolvenčnímu správcí přiznal odměnu a hotové výdaje a dlužníky osvobodil od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení v rozsahu, v němž nebyly dosud uspokojeny.

Posledním krokem bylo vrácení originálů příloh dlužníkům.

3.2 Nezletilý žadatel o oddlužení

Tento příklad oddlužení je poněkud netradiční, neboť žadatelem o oddlužení byl teprve čtrnáctiletý, tedy nezletilý dlužník. Dlužníku byla ustanovena opatrovnice pro správu jmění nezletilého, která také za dlužník návrh podala. Je tedy zřejmé, že se jedná o právní úpravu před 1. 6. 2019, konkrétně v roce 2016. Dlužník v návrhu uvedl, že má tři věřitele a dluhy v celkové výši cca 400.000 Kč. Dlužník dále uvedl, že jeden ze závazků je zajištěn zástavním právem. K důvodu vzniku závazků nutno hned na úvod sdělit, že všechny pocházely z titulu dědictví. Prodlení u všech závazků bylo v době podání návrhu již několik let, tedy více než 30 dnů po splatnosti a dlužník je nebyl schopen plnit déle jak 3 měsíce.

Nezletilý dlužník neměl s ohledem na svůj věk žádné příjmy a nevlastnil žádný majetek vyjma spoluvlastnického podílu na nemovitosti ve výši ¼. Zbývající tři podíly na nemovitosti byly taktéž předmětem dědického řízení. Dědici se stali rodinní příslušníci, kteří všichni podali insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení a jako navrhovaný způsob oddlužení uvedli zpeněžení majetkové podstaty. Těmto všem byli ustanoveni insolvenční správci, kteří by následně přistoupili ke zpeněžení nemovitosti. Prodej nemovitosti jako celku by byl nejvýhodnější jak pro věřitele, tak i pro dlužníka. Navrhovaný způsob oddlužení tedy i tento dlužník uvedl zpeněžením majetkové podstaty.

Dlužník dále uvedl, že dluhy nepocházejí z podnikání a že nemá zaměstnance. Taktéž uvedl, že nemá vyživovací povinnost, a nenavrhl stanovení jiné výše splátek.

Insolvenční soud zahájil insolvenční řízení vyhláškou o zahájení insolvenčního řízení a následně vydal usnesení o úpadku a oddlužení povolil. Přezkumné jednání a schůze věřitelů proběhla u insolvenčního soudu za přítomnosti samosoudce, zapisovatelky, opatrovnice dlužníka a insolvenčního správce. Do řízení se nakonec přihlásili pouze dva věřitelé a obě tyto přihlášky byly přezkoumány. Následně bylo oddlužení usnesením schváleno a jako navrhovaný způsob bylo stanoveno zpeněžení majetkové podstaty.

Insolvenční správce obratem doložil soudu zprávu o průběhu zpeněžení, jejíž součástí byla kupní smlouva. Majetek byl zpeněžen a zajištěnému věřiteli vydán výtěžek zpeněžení. Zajištěná pohledávka byla ve výši cca 150.000 Kč, když zpeněžením bylo získání cca 655.000 Kč. Po odečtení nákladů na správu, nákladů na zajištění, nákladů insolvenčního správce aj. zbývalo cca 453.000 Kč k rozdělení pro nezajištěné věřitele.

Zbývající majetek (zahrada) byl na návrh vyňat z majetkové podstaty dle ust. § 227 insolvenčního zákona, neboť o tento od začátku insolvenčního řízení nikdo neprojevil zájem.

Soud schválil konečnou zprávu a vydal rozvrhové usnesení, ve kterém konstatoval stoprocentní uspokojení nezajištěného věřitele. Insolvenční správce proto podal soudu zprávu o splnění rozvrhového usnesení a navrhl osvobození dlužníka. Na základě toho soud v polovině roku 2018 vzal na vědomí splnění oddlužení, zprostil insolvenčního správce a osvobodil dlužníka. Řízení tak trvalo přibližně dva roky.

Podstatou tohoto řízení je skutečnost, že insolvenční zákon nestanovuje věkovou hranici pro realizaci oddlužení, a proto může dojít i k oddlužení osoby, která nedovršila plnoletosti. Pokud by nezletilý dlužník nebyl zastoupený opatrovníkem pro správu jmění majetku (rodičovská odpovědnost obou rodičů byla v tomto případě omezena), jednalo by se o procesní nezpůsobilost, a tedy nedostatek podmínek řízení dle ust. § 102 občanského soudního řádu.

3.3 Zamítnutí návrhu na osvobození dlužníka

I v tomto případě byl vybrán spis staršího data, a to především proto, že nová řízení ještě nedošla do fáze skončení řízení a následnému neosvobození.

Řízení bylo zahájeno na základě insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení došlého soudu koncem roku 2013. Navrhovatel – dlužník ve věku 40 let v tomto uvedl, že se nachází v platební neschopnosti, neboť má více věřitelů, peněžité závazky po dobu delší než 30 dnů po splatnosti a tyto neplní déle jak 3 měsíce. V důsledku neuváženého přijímání půjček a úvěrů, nízkým příjmům a nabytím dědictví po zemřelé manželce má 11 věřitelů ve výši téměř 990.000 Kč. Jako jediný příjem uvedl vdovský důchod ve výši lehce přes 6.500 Kč. Dále dlužník uvedl soupis nemovitostí a jako jedinou možnost řešení úpadku konstatoval jejich prodej, neboť jeho příjmy k uspokojení závazků nepostačují. Předpokládanou hodnotu nemovitostí uvedl ve výši cca 350.000 Kč.

Soud na návrh reagoval vydáním vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení, když následně dlužníka vyzval k doložení znaleckého posudku a detailnímu popisu okolností, ze kterých lze usuzovat konkrétní hodnotu plnění, které při oddlužení obdrží nezajištění věřitelé, aby soud mohl posoudit, zda je splněna podmínka pro povolení oddlužení, tedy uhrazení alespoň 30 % svých nezajištěných závazků. Dlužník požadované dokumenty doložil, načež jej soud vyzval k úhradě zálohy na náklady řízení ve výši 2.000 Kč. Po jejím uhrazení soud zjistil úpadek dlužníka, oddlužení povolil, ustanovil insolvenčního správce a nařídil přezkumné jednání a schůzi věřitelů.

Během tohoto procesu dlužník zahlcoval soud žádostmi a dotazy na stav řízení a doplňoval řízení přílohami.

U přezkumného jednání byl přítomen soudce, zapisovatelka, insolvenční správce a dlužník. Přezkoumáno bylo všech dvanáct přihlášek vyjma přihlášky první, která byla vzata zpět. Jedna z přihlášek byla také částečně popřena. Insolvenční správce uvedl, že navrhuje zpeněžení majetkové podstaty, nicméně ani tento způsob oddlužení pravděpodobně nezajistí uspokojení minimálně 30 % věřitelů, konkrétně se jedná o necelých 24 %. Na základě toho konstatoval, že existují důvody k zamítnutí návrhu na povolení oddlužení. Na jednání schůze věřitelů se však dostavila dávkyně, která nabídla dlužníku dar do oddlužení. Díky tomu již schválení oddlužení nic nebránilo.

Soud oddlužení schválil zpeněžením majetkové podstaty, nicméně následně docházelo opět k zahlcování soudu podáními a žádostmi ze strany dlužníka a osočováním věřitelů z protiprávního jednání.

Insolvenční správce oznámil soudu, že zpeněžil majetek a uspokojil zajištěného věřitele. Dále však uvedl, že po zpeněžení majetku nezajištění věřitelé budou uspokojeni pouze ve výši cca 6 % a navrhl nařízení soudního jednání. Mimo jiné sdělil soudu další skutečnosti o porušení povinností oddlužení dlužníka.

Za závažné porušení soud označil při jednání například to, že dlužník po schválení oddlužení neoprávněně odebírá energie od jednoho ze svých věřitelů. Také vyzval dlužníka k vysvětlení, z jakého důvodu není evidován na úřadu práce, který by za něho hradila zdravotní a sociální pojištění, a místo toho tyto hradí ze svých finančních prostředků. Pokud prý povinné odvody za dlužníka hradil úřad práce, mohl by dlužník tyto finance použít k úhradě svých závazků. Proč není evidován na úřadu práce však dlužník nedokázal zdůvodnit. Stejně tak nedokázal zdůvodnit, kde bere finanční prostředky pro úhradu zdravotního a sociálního pojištění. Proto tyto příjmy označil soud za zatajené. Mohl je použít jako mimořádný příjem, nebo jako mimořádnou splátku pro uspokojení nezajištěných věřitelů. Vzhledem k tomu, že řízení již bylo na svém konci, sdělil soud dlužníku, že zváží oddlužení nezrušit, nicméně dlužníka neosvobodit.

Krátce po soudním jednání zaslal insolvenční správce konečnou zprávu a dlužník poslal žádost o osvobození od placení zbytku pohledávek, neboť dle svého názoru splnil veškeré povinnosti oddlužení. Soud reagoval vydáním usnesení o schválení konečné zprávy, o odměně insolvenčního správce a o uspokojení zajištěného věřitele.

Po sdělení insolvenčního správce o rozdělení finančních prostředků a žádosti o své zproštění a skončení řízení doložil dlužník dohodu o provedení práce. O pět dnů později vzal soud usnesením na vědomí splnění oddlužení, zprostil funkce insolvenčního správce, nicméně návrh dlužníka na osvobození od placení zbývajících neuspokojených pohledávek zamítl. To odůvodnil ust. § 412 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona, tedy že *„Po dobu trvání účinků schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty je dlužník povinen vykonávat přiměřenou výdělečnou činnost a v případě, že je nezaměstnaný, o získání příjmu usilovat; nesmí rovněž odmítat splnitelnou možnost si příjem obstarat“* a to i přesto, že v daném případě se nejednalo o splátkový kalendář, nýbrž o zpeněžení majetkové podstaty, neboť způsob řešení oddlužení nemá vliv na povinnosti dlužníka v oddlužení. Soud ve svém rozhodnutí dále poukazuje na zásady insolvenčního řízení uvedené v ust. § 5 insolvenčního zákona, především pak na zásadu uspokojení věřitelů v maximální možné míře. I přesto, že dlužník věděl, že finanční prostředky získané zpeněžením majetku nepostačí na úhradu 30 % závazků, zatajil insolvenčnímu správci další příjmy a také za celou dobu oddlužení neprojevil žádnou snahu k zajištění dalšího příjmu, nebo zaměstnání. Z toho soud vyvozuje, že dlužník nesplnil povinnosti, jež mu soud uložil ve svém rozhodnutí o oddlužení.

Do tohoto rozhodnutí se dlužník řádně a včas odvolal. Vrchní soud však rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil. Následně dlužník podal dovolání k Nejvyššímu soudu, který dovolání zamítl jako nedůvodné, neboť rozhodnutí odvolacího soudu bylo věcně správné a vady řízení nebyly z obsahu spisu zjištěny.

Od rozhodnutí o dovolání dlužník ještě několik měsíců zasílal soudu sdělení, žádosti a stížnosti (těchto bylo bezmála čtyřicet).

Dle rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 1. 2015 sp. zn. 1 VSPH 2161/2014: *„Odpověď na otázku, zda dlužníkovi přiznat či nepřiznat osvobození od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení i v případě, kdy se nezajištěným věřitelům nedostalo vůbec žádného plnění dle schváleného způsobu oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, dává § 415 IZ, podle kterého je takové rozhodnutí především závislé na úvaze insolvenčního soudu, a dále musí být současně splněny dvě podmínky, a to aby dlužník prokázal, že takový ekonomický výsledek oddlužení nezavinil, a vyhodnocení toho, zda by se nezajištěným věřitelům nedostalo při řešení úpadku dlužníka konkursem vyšší míry uspokojení jejich pohledávek než při oddlužení. Jsou-li splněny obě shora uvedené podmínky, je odvolací soud přesvědčen o tom, že i v případě, kdy se při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty nedostalo nezajištěným věřitelům vůbec žádného*

plnění, může insolvenční soud dlužníkovi přesto přiznat osvobození od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení v rozsahu, ve kterém dosud nebyly uspokojeny“.³⁸

3.4 Oddlužení právnické osoby

Dle ust. § 389 insolvenčního zákona může být úpadek řešen oddlužením i u právnické osoby která podle zákona není považována za podnikatele a současně nemá dluhy z podnikání. Za takové právnické osoby mohou být považovány například spolky (v názvu označený slovem spolek, nebo zkratkou z. s. – „zapsaný spolek“, upravený občanským zákoníkem ve svých ust. § 214 an.)

V tomto případě se jedná o spolek, na který byl v roce 2017 podán věřitelský návrh na zahájení insolvenčního řízení. Navrhovatelem byl zaměstnanec dlužníka, kterému nebyla uhrazena odměna za práci. Prodlení s úhradou bylo v době podání návrhu více než 100 dní. V návrhu také uvedl, že zjistil závažné účetní nesrovnalosti spolku. Dále v návrhu uvedl další čtyři věřitele a sám zdůraznil možnost řešení úpadku dlužníka oddlužením.

Insolvenční soud zahájil řízení vydáním vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení, když následně vyzval dlužníka k vyjádření se k insolvenčnímu návrhu, k doložení seznamu majetku, seznamu závazků a seznamu zaměstnanců s výslovným prohlášením o úplnosti a správnosti a dále ke sdělení, zda souhlasí s rozhodnutím bez nařízení soudního jednání. V dalším kroku soud vyzval věřitele uvedené v návrhu, aby sdělili, zda za dlužníkem evidují pohledávku a v jaké výši, právní důvod, splatnost, zajištěnost a vykonatelnost. Druhým výrokem byli věřitelé vyzváni ke sdělení okolností o majetku dlužníka a třetím výrokem následně poučení o nutnosti podložení svých tvrzení příslušnými listinami.

Jeden z věřitelů sdělil soudu, že pohledávku za dlužníkem neeviduje, zbývající tři dlužníci oznámili, že pohledávku evidují. Také dlužník zaslal sdělení k výzvě soudu. Ve svém vyjádření uvedl, že má 19 věřitelů, doložil požadované seznamy, sdělil, že souhlasí s rozhodnutím bez nařízení jednání a kladně se vyjádřil k řešení úpadku oddlužením. Následně v patřičné lhůtě zaslal dlužník návrh na povolení dle ust. § 389 an. insolvenčního zákona (způsob oddlužení nenavrl), na což soud zareagoval zjištěním úpadku, povolením oddlužení a ustanovením insolvenčního správce.

³⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 1. 2015, sp. zn. 1 VSPH 2161/2014.

Dlužník doložil soudu darovací smlouvu ve výši 50.000 Kč měsíčně, insolvenční správce sdělil jméno ohlášeného společníka a termín přezkumného jednání, zaslal pojistnou smlouvu a potvrzení o registraci k dani z příjmu. V průběhu řízení dále vyplynuly další skutečnosti o dotačních, účetních a personálních podvodech za bývalého vedení spolku. Následně byla dlužníkem doložena další darovací smlouva ve výši cca 85.000 Kč měsíčně a společně s ní přišla žádost dlužníka o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře, k čemuž následně připojil své souhlasné stanovisko i insolvenční správce.

Někteří z účastníků na již zmíněném podvodném jednání podali do insolvenčního řízení své přihlášky pohledávek, přičemž tyto insolvenční správce pro jejich vady a neúplnost nezařadil do přezkumného jednání, neboť tyto vady nebyly odstraněny v souladu s ust. § 188 odst. 2 insolvenčního zákona. Další dvě přihlášky popřel. Pro všechny tyto požádal soud o zveřejnění dle ust. § 76 odst. 3 insolvenčního zákona, neboť jemu samotnému se písemnosti doručit řádně nepodařilo.

Po vyřešení nesrovnalostí s přihláškami doložil insolvenční správce zprávu o přezkumu a související dokumenty. Přihlášené pohledávky celkem činily více než 17 mil. Kč, z čehož převážná většina byly pohledávky nezajištěné. Popřené pohledávky činily téměř 8 mil. Kč, tedy téměř polovinu. Insolvenční soud zveřejnil vyhláškou zprávu o přezkumu a zprávu pro oddlužení, když následně v polovině roku 2018 schválil oddlužení plněním splátkového kalendáře. V řízení bylo zahájeno deset incidenčních sporů, a diskutované přihlášky byly nakonec opravdu soudem odmítnuty.

Insolvenční správce pravidelně informuje soud o plnění oddlužení. V současné době je předpoklad splnění oddlužení ve výši více než 45 % uspokojení nezajištěných věřitelů.

3.5 Neschválení oddlužení a zastavení řízení

Tento příklad bude demonstrován na poměrně novém řízení, konkrétně zahájeném koncem roku 2019. V návrhu dlužník uvedl, že má 5 věřitelů, je svobodný a má jednu vyživovací povinnost stanovenou soudem. Dále uvedl, že je zaměstnán na hlavní pracovní poměr na dobu určitou, přičemž od zaměstnavatele má přislíbené její prodloužení. Návrh za dlužníka podal advokát, což doložil úředně ověřenou a zkonvertovanou plnou mocí.

Ve stejný den, kdy soudu došel insolvenční návrh, soud vydal vyhlášku o zahájení insolvenčního řízení a usnesení o úpadku spojený s povolením oddlužení. Následně insolvenční

správce sdělil podstatné náležitosti a provedl přezkumné jednání s dlužníkem, jež bylo podkladem pro následující rozhodnutí soudu.

Oddlužení nebylo schváleno a řízení bylo zastaveno, neboť dosavadní výsledky řízení dokládali lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení dle ust. § 395 odst. 2 insolvenčního zákona.

Dlužník v návrhu na povolení oddlužení uvedl, že je zaměstnaný na hlavní pracovní poměr na dobu určitou a existuje předpoklad jejího prodloužení. Při přezkumném jednání však vyplynulo, že dlužník v zaměstnání z vlastní iniciativy skončil, dokonce tak učinil měsíc před podáním návrhu na povolení oddlužení. Ze zprávy o přezkumu soud dále zjistil, že dlužník neuhradil ani jednu zálohu na odměnu insolvenčního správce, i když mu tato povinnost byla stanovena usnesením o úpadku. Dále soud zjistil, že na dlužníka bylo již v minulosti vedeno insolvenční řízení. Oddlužení v tomto bylo zrušeno „*pro neplnění povinností podle schváleného způsobu oddlužení, když si dlužník nebyl schopen zajistit dostatečný příjem k plnění závazků v rámci oddlužení, nekomunikoval s insolvenční správkyní, nereagoval na přípisy soudu, vznikl mu dluh na odměně a hotových výdajích insolvenčního správce*“³⁹

Dlužník nedisponoval žádným majetkem, který by po zpeněžení bylo možné využít k uspokojení věřitelů. Proto dle ust. § 405 odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona nebylo možné na majetek dlužníka prohlásit konkurz, ale bylo nutné řízení zastavit dle ust. § 405 odst. 3 insolvenčního zákona.

S ohledem na skutečnost, že záloha na odměnu insolvenčního správce a záloha na hotové výdaje nebyla řádně hrazena a stejně tak vznikla pohledávka za přezkoumané přihlášky, rozhodl soud o přiznání celé odměny a náhrady hotových výdajů z prostředků státního rozpočtu. Odměna za sepis insolvenčního návrhu vzniklá na základě ust. § 390 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona taktéž nebyla uhrazena, proto insolvenční soud uložil dlužníku tuto uhradit.

Do rozhodnutí Krajského soudu podal dlužník odvolání. Vrchní soud usnesení Krajského soudu potvrdil.

3.6 Zamítnutí návrhu na povolení oddlužení pro nepoctivý záměr

Na základě insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení podaného koncem roku 2019 bylo zahájeno insolvenční řízení. Dlužnice ve svém návrhu uvedla, že má více

³⁹ Interní materiály. Obsah spisu předchozího insolvenčního řízení dlužníka.

věřitelů, jejichž pohledávky jsou déle jak třicet dnů po splatnosti a není schopna je plnit. Dále uvedla, že půjčky pocházejí z doby, kdy měla velmi nízký příjem. Poté se jí narodili děti a nezvládla již hradit půjčky, a ještě zabezpečit rodinu, proto si vzala další půjčky a dostala se do dluhové spirály, a proto jedinou možností, jak žít bez dluhů spatřuje v podání insolvenčního návrhu. Dlužnice dále uvedla, že v posledních dvanácti měsících byla zaměstnána, nicméně nemá k dispozici výplatní pásky.

Lustrací v insolvenčním rejstříku soud zjistil předchozí insolvenční řízení dlužnice. Z obsahu spisu však dále zjistil, že oddlužení bylo zrušeno a na majetek dlužnice byl prohlášen konkurs. Důvodem bylo neplnění splátkového kalendáře. Dlužnice neměla žádný postizitelný příjem. Oddlužení mělo být hrazeno pouze z darovací smlouvy, nicméně dlužnice dar poskytla pouze jednou a poté již nezasílala žádné finanční prostředky. Proto soud nařídil soudní jednání. Na tom dlužnice přislíbila, že dar již bude poskytovat a že si najde zaměstnání, aby uhradila minimálně 30 % svých závazků. Ani po jednání však nebyl dar insolvenčnímu správci zasílán a na účet majetkové podstaty nebyla připsána žádná částka. Insolvenční správce opakovaně dlužnici kontaktoval telefonicky i e-mailem. Začátkem roku 2016 dlužnice sdělila, že uhradila složenkou na účet majetkové podstaty vyšší splátku. K připsání této částky však nikdy nedošlo. Počináním dlužnice tak vznikl dluh na odměně a hotových výdajích insolvenčního správce. Po prohlášení konkursu dlužnice doložila pracovní smlouvu. Insolvenční správce vyzval zaměstnavatele k provádění srážek, nicméně na účet majetkové podstaty i nadále nedocházelo k připsání žádné částky. Insolvenční správce požádal o součinnost Českou správu sociálního zabezpečení, která uvedla, že dlužnice byla naposledy vedena jako zaměstnanec v roce 2008. Přihlášení nezajištění věřitelé obdrželi za celou dobu plnění celkem méně než 1 %. Odměna a hotové výdaje insolvenčního správce ve výši téměř 50.000 Kč byli uhrazeny ze státního rozpočtu.

V aktuálním insolvenčním řízení soud vyzval dlužnici k doložení výplatních pásek za období, které v insolvenčním návrhu tvrdí, že byla zaměstnána, případně k doložení listin, které by deklarovaly její příjmy za posledních 12 měsíců. Dlužnice předložila pouze dvě výplatní pásky a potvrzení o čerpání nemocenského pojištění a potvrzení o vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání.

Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí (sp.zn. 29 NSČR 8/2012) uvedl: „*Posouzení, zda dlužník (ne)sleduje podáním návrhu na oddlužení nepoctivý záměr (§ 395 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona) je logicky navázáno na hodnocení skutečností, které se udály v určitém*

*časovém rámci, zpravidla před zahájením insolvenčního řízení.*⁴⁰ V souladu s tím soud zhodnotil chování dlužnice, které podání insolvenčního návrhu předcházelo a dospěl k závěru, že podáním insolvenčního návrhu je sledován nepoctivý záměr. Ten spatřoval hned v několika skutečnostech:

- Pracovní morálka dlužnice během předchozího insolvenčního řízení – dlužnice byla zaměstnána pouze dva měsíce v roce 2008. Zbytek byla vedena na úřadu práce nebo na nemocenské dovolené. Rodičovskou dovolenou čerpala dlužnice 4 roky a nesnažila se aktivně zapojit do pracovního procesu. Po návratu z rodičovské dovolené dlužnice přislíbila, že se nechá zaměstnat, namísto toho se však nechala opět zaregistrovat do evidence uchazečů o zaměstnání. V aktuálním insolvenčním řízení dlužnice tvrdila, že má dva zaměstnavatele, což nebyla pravda a v tomto období byla dlužnice vedena na úřadu práce, jak později sama doložila.
- V předchozím řízení neposkytovala dar určený věřitelům, ale nechávala si jej pro vlastní potřeby. Věřitelům tak uhradila za celé řízení pouze necelé 3.000 Kč a vytvořila dluh na odměně a hotových výdajích insolvenčního správce ve výši téměř 50.000 Kč.
- Dlužnice se snažila insolvenčního správce oklamat, neboť tvrdila, že na účet majetkové podstaty uhradila složenkou splátku, nicméně tato částka na účet majetkové podstaty nikdy nedorazila.

Ze shora uvedených důvodů soud dospěl k závěru, že se dlužnice snažila zneužít institut oddlužení, aby se chránila před věřiteli. V jejím zájmu nebylo poctivé vypořádání závazků. To, že dlužnice uvedla ve svém návrhu, že jedinou možností, jak žít bez dluhů spatřuje v podání insolvenčního návrhu se v daném případě jeví jako zcela účelové.

S ohledem na to, že dlužnice nevlastnila žádný majetek, soud místo prohlášení konkursu řízení zastavil dle ust. § 396 odst. 2 insolvenčního zákona.

3.7 Odmítnutí návrhu na povolení oddlužení pro nedostatky

Dlužník podal koncem roku 2019 k insolvenčnímu soudu insolvenční návrh spolu s návrhem na povolení oddlužení. V tomto uvedl, že má závazky, které není schopen plnit a jsou

⁴⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 1. 2014, sp. zn. 29 NSČR 8/2012.

po lhůtě splatnosti delší než 30 dnů. Nicméně dlužník tyto své věřitele v návrhu vůbec neoznačil, neuvedl údaje o výši pohledávky, ani důvody splatnosti.

Insolvenční soud proto zahájil insolvenční řízení vydáním vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení, když následně insolvenční návrh usnesením odmítl.

Dle ust. § 103 odst. 2 insolvenčního zákona musí insolvenční návrh obsahovat skutečnosti osvědčující *„úpadek (nebo hrozící úpadek) dlužníka, označeny důkazy, kterých se insolvenční navrhovatel dovolává a musí z něj být patrné, čeho se jím domáhá. Dle ust. § 104 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona“* musí dlužník k insolvenčnímu návrhu připojit seznam závazků, ve kterém uvede své věřitele (od 1. 6. 2019 již dlužník tento seznam závazků není povinen předkládat).

Podle § 128 odst. 1, pokud insolvenční návrh neobsahuje veškeré náležitosti, nebo není určitý, nebo srozumitelný, nelze pro tyto nedostatky v řízení pokračovat, a proto soud insolvenční návrh odmítne. Musí tak ovšem učinit nejpozději do 7 dnů od podání insolvenčního návrhu.

Ohledně skutečností osvědčujících úpadek lze zmínit také usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2010, sp. zn. 29 NSČR 1/2008, které tvrdí, že za řádný insolvenční návrh nelze považovat takový, který neobsahuje označení závazků dlužníka, nebo údaj o splatnosti kteréhokoli z nich.⁴¹

Nový insolvenční návrh může dlužník podat ihned po právní moci rozhodnutí o odmítnutí insolvenčního návrhu stávajícího.

⁴¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 1. 2010, sp. zn. 29 NSČR 1/2008.

Závěr

Diplomová práce se ve své první části zabývala popisem insolvenčního práva obecně. Uvedla některé základní pojmy, jako například úpadek, způsoby řešení úpadku, oddlužení aj. Dále do této části práce byla zahrnuta právní úprava oddlužení, základní zásady a historie insolvenčního práva. Tato kapitola obsahovala i stručné srovnání insolvenčního řízení s některými zahraničními státy.

Druhá část diplomové práce se zaměřila na proces oddlužení, tedy od sepisu insolvenčního návrhu, podání k soudu, vydání vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení, usnesení o úpadku, přezkumu přihlášených pohledávek, přezkumného jednání, schválení oddlužení, procesu popírání přihlášek, stručně zmiňuje incidenční spory a pohledávky za majetkovou podstatou. Dále rozebírá zprávy o plnění oddlužení, jejich kontrolu, zpeněžování majetku a případné zrušení oddlužení. V poslední části se diplomová práce věnuje usnesení o vzetí na vědomí splnění oddlužení a následnému osvobození od placení pohledávek. V jednotlivých kapitolách práce zahrnuje změny, které přinesly některé zásadní novely zákona č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona).

Ve třetí části diplomové práce je uvedeno několik modelových příkladů oddlužení, a to od bezproblémového oddlužení, nebo odmítnutí návrhu na povolení oddlužení, až k méně obvyklému oddlužení právnické osoby, nebo oddlužení nezletilé osoby.

Sledování legislativních změn a přehled o těchto změnách je v případě novelizací insolvenčního zákona velice důležité, neboť s novelou zákona původní zákon nepřestává platit zcela. Oddlužení je mnohaletou záležitostí a je nutné si uvědomit, že v řízeních započatých dle určité verze zákona se dle této verze také postupuje v celém průběhu započatého oddlužení. Tedy i přesto, že v roce 2021 je již účinná novela od 1. 6. 2019, existují v České republice ještě desetitisíce řízení, ve kterých je nutné se řídit postupy účinnými mimo jiné do 30. 6. 2019 (například účinnými od 1. 7. 2017). Z výše uvedených novel insolvenčního zákona bych chtěla vyzdvihnout novelu účinnou od 1. 6. 2019 s pracovním názvem „oddlužovací“, neboť se domnívám, že přinesla svou dynamikou nejvýznamnější změny v procesu oddlužení, a to zejména v přezkumu přihlášených pohledávek, v době trvání oddlužení, v minimální míře uspokojení nezajištěných věřitelů, ale i v mnoha dalších změnách.

V posledních deseti letech došlo k mnoha změnám insolvenčního zákona, potažmo změnám v oblasti oddlužení, a to především proto, že úpravou zákona není nikdy možné zachytit veškeré možné životní situace, události a právní stavy, které při oddlužení nastanou. Každá z jednotlivých novel si kladla za cíl být „lepší“, než ta předchozí, pomoci všem osobám a obsáhnout všechny nastalé situace, což je samozřejmě nereálné. Žádná právní úprava nemůže být dokonalá vždy a pro všechny.

I přes mnohost jednotlivých novel insolvenčního zákona v krátkém časovém úseku je v současné době navrhována novela další, nazývaná také jako „transpoziční novela“, jejímž primárním záměrem je implementace evropské směrnice o restrukturalizaci a insolvenci. Novela by měla zasahovat především do oblasti oddlužení, ale mimo transportu evropských norem přináší i novelizaci některých dalších institutů. Jako nejzásadnější bod lze zmínit například umožnění oddlužení všem fyzickým osobám v průběhu 36 měsíců. Transpoziční novela je však již v navrhovaném znění natolik obsáhlá, diskutovaná laickou i odbornou veřejností, že by úvahy nad jejím zněním byly vhodné pro samostatnou akademickou práci.

Cizojazyčné resumé

The diploma thesis describes the insolvency law in its primary part in general and determines elementary terms such as insolvency, methods of dealing with insolvency, discharge of a debt, insolvency practitioner, creditor, debtor's assets, debtor in possession, and others. Furthermore, this particular part of the diploma thesis includes setting of the sources of law, principles of insolvency law, and outlines a historical development of insolvency law, as well. By way of comparison, it interprets a method of dealing with debt discharges in the Federal Republic of Germany and in the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland. The secondary part of the diploma thesis shall focus on the debt discharge process, i.e. starting from a formation of the insolvency petition, bringing the action before the court, issuing an adjudication order on initiation of insolvency proceedings, receiving order on bankruptcy, a review of claim applications and a review meeting, a process of claim applications' dispute and an approval of the discharge. It deals mainly with a dilemma of insolvency petition allied to the petition for a grant of debt discharge and its admissibility as well as other questions associated with an "initial" and an "implementation" stage of the debt discharge. Moreover, it briefly reminds of incidental applications and claims for debtor's assets. It subsequently analyses reports on debt reimbursements, their supervision, and the realization of assets and a contingent annulment of debt discharge. In conclusion, the diploma thesis is dedicated to an expected result of the resolution of the acknowledgement to meet the debt discharge and the following exemption from claims' settlements. Individual chapters of the diploma thesis consist of modifications introduced in a certain fundamental amendment of the Act No. 182/2006 Coll., on Insolvency and Its Settlement (Insolvency Act). The third part of the diploma thesis presents some model examples of the debt discharge process. It specifies especially a process of a smooth operation of the debt discharge, or for example, a rejection and a dismissal of the grant of debt discharge, though also a less frequent procedure of a debt discharge of a legal person, or a debt discharge of a minor person.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. CHALUPECKÁ, K., a kol. *Insolvenční právo v teorii a praxi*. Brno : Masarykova univerzita, 2012. 214 s. ISBN 8021060387.
2. CHYTIL, P., SPRINZ, P., a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2019. 1248 s. ISBN 978-80-7400-753-8.
3. HÁSOVÁ, J., MORAVEC, T., *Insolvenční řízení*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2013. 280 s. ISBN 978-80-7400-459-9.
4. JIŘIČKA, P. *Úloha správce v insolvenčním řízení*. Ústí nad Labem : Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, Fakulta sociálně ekonomická, Česká republika. 2019. 4 s.
5. KOZÁK, J., BROŽ, J., DADAM, A., STANISLAV, A., STRNAD, Z., ZRŮST, L., ŽIŽLAVSKÝ, M., *Insolvenční zákon komentář*. 4. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2018. 1840 s. ISBN 978-80-7552-932-9.
6. KOZÁK, J., BROŽ, J., DADAM, A., STANISLAV, A., STRNAD, Z., ZRŮST, L., ŽIŽLAVSKÝ, M., *Insolvenční zákon komentář*. 5. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2019. 1792 s. ISBN 978-80-7598-578-1.
7. KRHUT, R. *Společné jmění manželů v oddlužení*. Bulletin advokacie č. 5. Praha : Impax, spol. s r. o., 2019. 27 s. ISSN 2571-3558.
8. MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 4. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. 301 s. ISBN 978-80-7380-568-5.
9. MARŠÍKOVÁ, J., a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami a judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vyd. Praha : Leges, 2014. 864 s. ISBN 978-80-98576-80-9.
10. PASEKOVA, M., FISEROVA, Z., CRHOVA, Z., BARINOVA, D. *Debt relief of natural persons and the rate of satisfaction of their creditors in the czech republic*. Vilnius : Vilnius Gedminas Technical University. 2015. 194 s. ISSN 16480627.

11. RICHTER, T., *Insolvenční právo*. 2. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, 624 s. ISBN 978-80-7552-444-7.
12. RICHTER, O., *Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení*. Praha : C. H. Beck, 2014. 307 s. ISBN 978-80-7400-549-7.
13. SMOLÍK, P., WINTEROVÁ, A., a kol. *Civilní právo procesní. Díl druhý: řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 2. vyd. Praha : Leges, 2018. 384 s. ISBN 978-80-7502-299-8.
14. ŠŮSOVÁ, T., *Přinesla novela účinná od 1. 1. 2014 pro společné oddlužení manželů něco nového?* Ad Notam Časopis českého notářství č. 1. Praha : Notářská komora ČR. 2015. 72 s. ISSN 1211-0558.
15. WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A., a kol. *Civilní právo procesní. Část druhá: řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 1. vyd. Praha : Leges, 2015. 352 s. ISBN 978-80-7502-077-2.

Judikatura

1. Rozsudek Ústavního soudu ČR ze dne 1. 7. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10.
2. Rozsudek Ústavního soudu ČR ze dne 2. 7. 2019 sp. zn. Pl. ÚS 2/2019.
3. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 1. 2010, sp. zn. 29 NSČR 1/2008.
4. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 1. 2014, sp. zn. 29 NSČR 8/2012.
5. Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17. 5. 2010, sp. zn. 2 VSOL 135/2010.
6. Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 4. 2009, sp. zn. 2 VSOL 117/2009.
7. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 3. 2008, sp. zn. 1 VSPH 3/2008.
8. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 1. 2015, sp. zn. 1 VSPH 2161/2014.

Legislativní zdroje

9. Insolvenzordnung (InsO) vom 5. Oktober 1994 (BGBl. I S. 2866), die zuletzt durch Artikel 6 des Gesetzes vom 22. Dezember 2020 (BGBl. I S. 3328) geändert worden ist".
10. Vyhláška č. 311/2007 Sb. o jednacím řádu pro insolvenční řízení.

11. Vyhláška č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení.
12. Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, O náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.
13. Zákon č. 312/2006 Sb. o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů.
14. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
15. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
16. Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.
17. Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

Internetové zdroje

18. Česká justice, nejpřehlednější průvodce českou justicí. *Česká justice* [online]. Česká justice, © 2021 [cit. 2021-02-13]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz>.
19. Debt Relief Orders. *Advice Guide* [online]. Citizens Advice, © 2021 [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: http://www.adviceguide.org.uk/england/debt_e/debt_help_with_debt_e/debt_relief_orders.htm.
20. Debt Relief Orders. *The Insolvency Service. gov.uk* [online]. Crown copyright, © 2021 [cit. 2021-03-09]. Dostupné z: <http://www.bis.gov.uk/insolvency/personal-insolvency/>.
21. HAVEL & PARTNERS, úspěch spojuje. *havelpartners.cz* [online]. HAVEL & PARTNERS s.r.o, © 2019 [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: <http://www.havelpartners.cz/lex-covid-justice-ii-insolvency/>.
22. Insolvency – úpadek a způsoby jeho řešení. *businessinfo.cz* [online]. CzechTrade, © 1997 – 2021 [cit. 2021-02-15]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/navody/insolvency-upadek-a-zpusoby-jeho-reseni-ppbi/2/>.
23. Insolvency 2008. *Insolvenční zóna* [online]. Insolvency 2008, a.s., © 2019 - 2021 [cit. 2021-02-15]. Dostupné z: <http://www.insolvencnizona.cz>.

24. JUSTICE.CZ, katalog životních situací. *justice.cz* [online]. Ministerstvo spravedlnosti České republiky, © 2017 [cit. 2020-12-27]. Dostupné z: <http://www.justice.cz>.

25. Kalkulátor splátek. *insolvence.justice.cz* [online]. Ministerstvo spravedlnosti České republiky, © 2017 [cit. 2021-01-30]. Dostupné z: <http://www.insolvence.justice.cz/kalkulator-splatek/>.

Ostatní zdroje

26. Interní materiály.

Seznam obrázků

Obrázek 1: Schéma způsobu řešení úpadku.5